

De Folia

Wekelijks meer dan 30.000 lezers!

Prijs in Nederland € 0,00

Op de UvA

- CO2-vrije zaal
- Blog van Joep Lange!

'Een sfeerloze zaal, waar hangouderen worden weggekeken'

PAGINA 12

No. 1980

63e jaargang

Hoofdredactie: drs. J.F. Jansen

24 pagina's

woensdag 14 oktober 2009

UvA-gebouw besmeurd

Pagina 6

DOCENT WEGENS LEEFTIJD WEGGESTUURD

door Mirna van Dijk
AMSTERDAM

'Van de pot gerukt,' vindt student Yair da Costa het. René van Royen (64), een van zijn lievelingsdocenten aan de geschiedenisopleiding, moet stoppen met werken omdat hij volgend jaar 65 wordt.

'De anders zo vrolijke man vertelde ons zeer bedroefd dat wij

Een omgekeerd AOW-drama

hem volgend jaar niet zouden terugzien,' vertelt de jonge student Yair da Costa duidelijk verontwaardigd. 'Omdat hij volgend jaar 65 wordt en niet door mag werken.' De student liet het er niet bij zitten en schreef een opiniestuk op poten waarin hij de UvA oproept om mensen als Van

Royen, die een 'aanwinst zijn voor de universiteit', niet te laten gaan. 'Ontzettend aardig dat hij zich interesseert voor mijn lot,' reageert de docent zelf op alle commotie. 'Ik hoop dat zijn stuk mag bijdragen aan een pittige discussie.'

PAGINA 8 Het stuk van de boze student

TORENSTRABIJ 'HAPPENING'

door Paul Spies
AMSTERDAM

Samen met 'belegen hippies en baby-boomers' opende acteur Waldemar Torenstra de tentoonstelling Theater na Totaal in het Amsterdamse Historisch Museum. PAGINA 8

'Regering laat het erbij zitten'

door Dirk Wolthekker
AMSTERDAM, 7 oktober

De regering laat de boel de boel, maar zou eindelijk met oplossingen moeten komen voor de crisis, zoals het afkondigen van een loonstop bij de overheid. Dat zei oud-minister van Economische Zaken Hans Wijers (D66) in een vraaggesprek met studenten economie van de UvA.

'In eerste instantie heeft de regering met daad en moed gereageerd op de crisis, maar nu laat men het zitten. Men had het momentum moeten pakken om een forse herstructureringsagenda neer te zetten,' zei Wijers, tegenwoordig CEO van AkzoNobel, tijdens het wekelijkse lunchdebat Room for Discussion.

Hij discussieerde met hoogleraar macro-economie aan de FEB Sweder van Wijnbergen, die het eigenlijk roerend eens was met Wijers. Van Wijnbergen: 'Er zijn wat ambtenaren op een fishing expedition gestuurd in de hoop dat ze met een visnet een oplossing vangen voor de problemen, maar dat is niet de methode. Men neemt maatregelen die leiden tot toevallige prioriteiten, terwijl men prioriteiten zou moeten stellen op basis waarvan structureel beleid wordt geformuleerd.' Of er dan niet beter tussentijdse Kamerverkiezingen zouden moeten komen, was de vraag van een van de interviewers. Wijers: 'Nee, want de politiek is verdeelder dan ooit als we de peilingen mogen geloven. Ik hoop dat het kabinet zich nog herpakt.'

De liberale oud-minister gaf ronduit toe negatief te zijn over een snelle oplossing van de crisis. 'De daartoe benodigde fundamentals zijn er in de westerse wereld op dit moment niet. Er wordt weliswaar een economische groei van 1 procent voorspeld, maar alleen al de loonkosten stijgen meer. Ik zou een loonstop afkondigen voor de overheid. Dat heeft direct effect op de cao's van het bedrijfsleven.' Van Wijnbergen pleitte voor voortzetting van de steunmaatregelen door de overheid, met name ten aanzien van het midden- en kleinbedrijf.

Het geheim van De Telegraaf

door Daan Dijkman
AMSTERDAM, 14 oktober

Meerdere Telegraaf-vorsers in spe doken naar de hand van de grootste krant van Nederland, maar het is UvA-promovenda Mariëtte Wolf (45) gelukt om echt door te dringen tot het bastion aan de Basisweg. Sterker nog: Wolf (mediahistoricus en oud-directeur van het Persmuseum) werd zelfs gevraagd om de geschiedenis van de controversiële krant te boek te stellen. En dat boek ligt er nu.

PAGINA 14 'Aversie tegen De Telegraaf'

Hare Koninklijke Hoogheid Prinses Mabel, haar echtgenoot Prins Friso en AMC-topvrouw Louise Gunning woonden de opening bij van het Amsterdam Institute for Global Health and Development (AIGHD) op 7 oktober in de aula van de UvA. Het instituut, onder leiding van AMC-hoogleraar Joep Lange, richt zich op verbetering van de gezondheidszorg in ontwikkelingslanden. FOTO: PETER LOWIE

(advertentie)

PRO file

Vlotte student gezocht

16 uur per week

Headhuntersbureau Amsterdam Centrum

www.pro-file.nl

Nieuwe FNWI-decaan Noordam: Bezuinigen en reorganiseren

• De Faculteit der Natuurwetenschappen, Wiskunde en Informatica gaat bezuinigen. Uit de basisfinanciering van 38 miljoen euro per jaar wordt een bedrag weggesneden van 6 miljoen. 'Dat is heel wat,' beaamt FNWI-topman Bart Noordam deze week in een exclusief interview met De Folia.

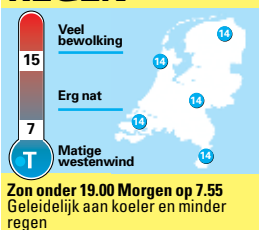
'Ontslagen vallen er pas in allerlaatste instantie,' belooft de in mei 2009 aangetreden decaan. 'Ik heb goede hoop dat mensen herplaatst kunnen worden, vervroegd met pensioen kunnen of via natuurlijke weg de faculteit verlaten.' Maar met die reorganisatie is slechts één miljoen gemoed, dus er is meer nodig. Noordam: 'Ik wil de instituten behouden en ik wil ook dat ze goed kunnen blijven functioneren. We zijn nu aan het nadenken over hoe dat kan bij een geleidelijke bezuiniging.'

UvA stijgt op Times-ranglijst

Van een onzer verslaggevers

Op de jaarlijkse ranglijst van de Britse krant The Times is de UvA vier plaatsen gestegen. CvB-voorzitter Karel van der Toorn is blij met plek 49: 'We doen het blijkbaar goed.' In de top drie van universiteiten stootte het Britse Cambridge het Amerikaanse Yale van de tweede plaats en voert Harvard University als vanouds de lijst aan.

HET WEER REGEN

UvA MEDEWERKERSMONITOR

HOE TEVREDEN BENT U OVER DE INTERNE DIENSTVERLENING?

Wat vindt u van de ondersteuning van onderwijs en onderzoek, de voorzieningen in de gebouwen, ICT, catering, de bibliotheek en van de ServiceDesks van IC, AC en FC? Het College van Bestuur houdt de vinger aan de pols en inventariseert in deze tweede Medewerkersmonitor wat er volgens de medewerkers verbeterd kan en moet worden. De Centrale Ondernemingsraad ondersteunt dit initiatief.

Of u nu wetenschapper bent, administrateur of instrumentenmaker, doe mee en geef uw mening over de UvA. Dat kan tot en met dinsdag 27 oktober 2009. Het invullen van de vragen duurt ongeveer 20 minuten. U heeft daarvoor de link nodig die u per e-mail op 7 oktober hebt ontvangen.

Alvast hartelijk dank voor uw medewerking!

MEER INFORMATIE: WWW.UVA.NL/MEDEWERKERSMONITOR

De Telegraaf

Op 1 januari 1893 verscheen het eerste nummer van het ooit politiek en journalistiek vooruitstrevende dagblad *De Telegraaf*. Later een krant met een (zeker in links-intellectuele kringen) bedenkelijke reputatie. Nu is er een vuistdikke geschiedenis van *De Telegraaf*, geschreven door mediahistoricus Mariëtte Wolf. Daan Dijkman beschouwt het op **blz.14**

Waar blijven de horden?

Enorme toestroom eerstejaars blijft uit blz. 4

Rood

Blozen is sociaal gunstig blz. 5

Hoera

We zijn 49e geworden! blz. 5

Week van de Geschiedenis

Paul Spies daagt studenten uit naar het museum te komen blz. 8

Waarom moet mijn docent naar huis?

Yair da Costa is kwaad over de UvA-pensioenregeling blz. 8

Interview

FNWI-decaan Bart Noordam blz. 10

Jongensdroom

Piet en Martin maken een radioprogramma blz. 17

CO2-neutrale studiezaal

De ontwerpers vertellen blz. 20

Roem

Gertjan 'Brainpower' Mulder blz. 23

En verder:

Nieuws 4-7, Opinie/Brief/ Scriptie 8-9, Film/Het Beste 12, Fen is uit/Eten 13, Weekgast 19, Annonces 22, Dijkgraaf & Fresco/Puzzel/Spekkie Big 24

Colofon

Folia: Weekblad voor de Universiteit van Amsterdam, Vendelstraat 2, 1012 XX Amsterdam, Tel. 020-5253981, Fax 020-5253980, redactie@folia.uva.nl, Website: www.folia.nl, Uitgever: Stichting Folia Civitatis, Redactie: Floor Boon, Mirna van Dijk (eindredacteur), Jim Jansen (hoofdredacteur), Anne Koeleman, Harmen van der Meulen, Margot Riedstra (secretariaat), Dirk Wolthekker, Medewerkers aan dit nummer: Jaron Beekes, Bob Bronshoff, Martien Bos (correctie), Daan Dijkman, Louise O. Fresco, René Glas, Julie de Graaf, Cees Heuvel, Marc van der Holst, Pascal Tieman, Won Tuinema, Tjebbe Venema, Fen Verstappen, Hans van Vinkeveen. Folia is aangesloten bij het Hoger Onderwijs Persbureau (HOP) en werkt samen met Havana, het weekblad van de Hogeschool van Amsterdam, Havana redactie: Jobien Groen, Wim de Jong, Thijs den Otter, Annemarie Vissers, Paul van de Water (hoofdredacteur), Redactieraad: Simon Dikker Hupkes, Albert Goutbeek, Lief Keteleer (voorzitter), Amanda Kluvel, Kathusha Sol, Bert Vuijsje, Bladmanagement: Impressum, Zoetermeer, Lay-out: Carl Zevenboom, Amsterdam, Druk: Dijkman Offset, Diemen, Advertentiewerving: Bureau van Vliet bv, Zandvoort, Tel. 023-5714745, Fax 023-5717680, zandvoort@bureauvanvliet.com, Abonnement: € 46,90 per jaargang. Opgave: 020-5253981, mededelingen@folia.uva.nl of www.folia.nl. Het is niet altijd mogelijk de rechthebbenden van de foto's op de prikbordpagina te achterhalen. Rechthebbenden van het beeldmateriaal kunnen zich bij Folia melden via: redactie@folia.uva.nl.

Cover: Pascal Tieman

Win: kaarten voor Het Grote Souper van de Onvruchtbaarheid

Is het einde van de evolutie in zicht? En hoe lang kan onze generatie de kinderwens nog uitstellen? Op zaterdag 17 oktober presenteert Club Interbellum Het Grote Souper van de Onvruchtbaarheid met aansluitend de IVF Cocktailparty met IVF Cocktailbar, Visuals, Bands & DJ's en optredens van Avant La Lettre, Autoblonde, Goddass en Palalaka. Win kaartjes voor de IVF Cocktailparty op www.folia.nl/prijsvraag. Voor meer info zie www.onvruchtbaarheidsfeest.nl

Kinderen

Wetenschappelijk gezien was deze week voor mij als 'jonge' – ik zet dit bewust tussen aanhalingstekens, omdat 38 voor velen waarschijnlijk verschrikkelijk oud klinkt - vader een interessante week. Vorige week interviewden we ontwikkelingspsycholoog Carine Ex en haar boek *Opvoeden, wat kun je?* slingerde hier op de redactie. Tussen de bedrijven door heb ik snel een aantal hoofdstukken gescand, en wat blijkt? Opvoeden zit voor een groot deel al in ons, we moeten het in de praktijk leren uit te voeren. Opvoeden wordt overigens niet als een wetenschap beschouwd, maar de wetenschap kan laten zien hoe de praktijk van de kinderen werkt. Dat lijkt me helder. Van een heel andere orde is het artikel dat ik las in the *British Journal of Psychiatry*. Kinderen die iedere dag snoep en chocola eten, worden als volwassenen vaak agressief, mogelijk omdat ze niet geleerd hebben te wachten op iets. Ben ik even blij dat ik getrouwd ben met een mondhygiëniste, waar

Foto: Bob Bronshoff

Snoep is bij mij thuis een volslagen taboe

door snoep in ons huis, en dus ook voor mijn twee kinderen, een volslagen taboe is. In het tijdschrift de *Proceedings of the National Academy of Sciences* las ik een artikel over taalontwikkeling bij kinderen. Zelf ben ik druk in de weer met de basale taalvaardigheden met mijn twee kinderen van twee en vier en dat blijkt goed te zijn voor de grammaticale ontwikkeling van de kinderen. Onderzoekers hebben namelijk de theorie bevestigd dat kinderen hun taal zelf opbouwen uit simpele elementen die ze om zich heen horen. Een hele opluchting. Tot slot iets over de cover van deze week. Mariëtte Wolf promoveert deze week op de geschiedenis van dagblad *De Telegraaf* en een vuistdik, bijzonder interessant boek is het resultaat van haar onderzoek. We vonden het dermate de moeite om eenmaal de Foliacover te vervangen voor een *Telegraaf*cover. Ik hoop dat u hem even mooi vindt als dat wij hem vinden.

Jim Jansen, iff@folia.uva.nl

3000 studenten minder dan verwacht

>Het aantal eerstejaarsstudenten dat zich inmiddels definitief heeft ingeschreven aan de UvA is veel minder dan tot nu toe verondersteld.
>Maar peildatum van 1 oktober is maand uitgesteld.

De hordes eerstejaars die op 1 september bij het begin van het academisch jaar op de UvA af zouden komen, zijn tot nu toe weggebleven.

Er zijn wel meer eerstejaars dan voorgaande jaren, maar de 9200 eerstejaars die zich tot eind augustus hadden gemeld via de zogenoemde 'vooraanmelding', hebben hun aanmelding lang niet allemaal definitief bevestigd. De *Instreammonitor 2009*, die sinds eind augustus draait en alleen via het UvA-intranet toegankelijk is, maakte in de eerste week van oktober melding van 7200 studenten die inmiddels zijn ingestroomd

in de bachelor. Normaal gesproken sluit de inschrijvingstermijn definitief op 1 oktober, maar veel instellingen ondervinden de laatste jaren administratieve problemen bij de inschrijvingen, vermoedelijk veroorzaakt door het online inschrijvingssysteem Studielink, waar studenten zich via internet

gekanaliseerd via een slechts voor medewerkers en studenten toegankelijke site. Eerder waren de gegevens publiek toegankelijk. Het cijfer van 7200 is inclusief de studenten die hun collegegeld elders hebben betaald en inclusief de eerstejaars die binnen de UvA zijn omgezwaaaid naar een andere opleiding.

Van de verwachte 9200 eerstejaars lijken er nu nog 6200 over

voor vier studies kunnen inschrijven. Zowel universiteiten als hogescholen krijgen, net als vorig jaar, van de minister een maand extra om alle aanmeldingen te verwerken.

Na de mediahousse – eind augustus – over de vooraanmeldingen, heeft de UvA de informatieverstrekking omtrent de instroom

Als uitsluitend gekeken wordt naar het aantal collegegeldbetalende eerstejaars dat voor het eerst aan de UvA is ingeschreven, bedraagt het aantal eerstejaars 6200. (DW)

Zie ook: <http://www.uva.nl/feiten-en-cijfers/kerncijfers.cfm>

Een gezondere wereld begint in Amsterdam

>Friso en Mabel van Oranje-Nassau woonden op 7 oktober de opening bij van het Amsterdam Institute for Global Health and Development.
>Het instituut bundelt expertise op het gebied van ontwikkelingssamenwerking.

Koninklijke aandacht op 7 oktober, tijdens de opening van het Amsterdam Institute for Global Health and Development (AIGHD). Het instituut, onder leiding van aidsexpert en AMC-hoogleraar Joep Lange, bundelt de expertise van afdelingen van een aantal universiteiten en organisaties op het gebied van ontwikkelingssamenwerking. Doel is bij te dragen aan een duurzame levering van goede gezondheidszorg in ontwikkelingslanden. De officiële opening vond plaats in de Aula van de UvA in aanwezigheid van Friso en Mabel van Oranje-Nassau.

Traditioneel ligt de focus van gezondheidszorg in ontwikkelingslanden op de bestrijding van infectieziekten. In het Afrika ten zuiden van de Sahara komen inmiddels echter ook niet-overdraagbare aandoeningen als hoge bloeddruk of suikerziekte steeds vaker voor. Die worden veelal niet of slecht behandeld. Vandaar dat het instituut een breder gezondheidsspectrum bestrijkt dan voorheen gebruikelijk was. Ook is een samenwerking aangegaan met ontwikkelingseconomen

v.l.n.r. Prins Friso, Prinses Mabel, Richard Dowden en Joep Lange

om het verband tussen gezondheid, gezondheidszorg en sociaal-economische omstandigheden te onderzoeken en om wetenschappelijk vast te stellen of de bevolking daadwerkelijk profijt heeft van diverse projecten. Het AIGHD koppelt wetenschappelijk onderzoek op het gebied van wereldgezondheidszorg direct aan de praktijk en begeeft zich daarbij zowel op medisch als op sociaal-economisch ge-

bied. 'Global health' is een van de speerpunten van UvA-onderzoeksbeleid. Onder de vlag van het AIGHD werkt een groot aantal aan de UvA en de VU gelieerde instellingen. Ook het bedrijfsleven en verschillende ngo's doen mee. (DW)

Zie ook de rubriek 'Weekgast' (pag. 19), waarin Joep Lange zijn afgelopen week beschrijft.

Twee miljoen Erasmusbeurzen

>Twee miljoen studenten gingen al via Erasmus naar het buitenland.
>UvA-studente was Nederlandse afgevaardigde op conferentie.

Dit jaar is de tweemiljoenste student uitgezonden met het Erasmusprogramma, een uitwisselingsprogramma waarbij studen-

ten een deel van hun studie in een andere Europese stad volgen. Omdat het niet precies te zeggen is wie de tweemiljoenste student is, vaardigde ieder land een student af als symbolische vertegenwoordiger. De Nederlandse afgevaardigde is Lotte Dieleman (21), student Europese Studies aan de UvA. Dieleman werd op basis van een essay gese-

lecteerd als afgevaardigde. Afgelopen week kwam ze samen met dertig andere studenten bijeen in Lund, Zweden om het 22-jarige bestaan van het Erasmusprogramma te vieren. Jaarlijks vertrekken meer dan 180.000 studenten naar het buitenland met steun van het Erasmusprogramma. Van de UvA zijn dat er 600 per jaar. (FB)

Michiel Baas promoveerde bij antropologie op een onderzoek naar de verwevenheid tussen educatie en migratie in Australië.

Uw onderzoek gaat over Indiase studenten die in Australië studeren omdat zij daar gemakkelijk een verblijfsvergunning krijgen. Kunt u dat uitleggen?

'In Australië selecteert men kennismigranten die een verblijfsvergunning krijgen uit de poule van vers afgestudeerden. Het is daarom een aantrekkelijk land voor buitenlandse studenten die graag een Westerse verblijfsvergunning krijgen. Veel Indiase studenten uit de middenklasse vertrekken om die reden naar Australië voor een studie. Dat zijn vaak welgestelde mensen die tussen de twaalf- en dertigduizend euro per jaar aan collegegeld betalen om daar te studeren en soms zelfs een goede baan in India achterlaten om aan een verblijfsvergunning te komen.'

U bestempelt dit als een nieuw soort migratie en spreekt van imagined mobility. Wat is dat?

'Het gaat om mensen die niet migreren om politieke of economische redenen, maar omdat zij zich inbeelden hoe hun leven er idealiter uit moet zien. Een Indiaas paspoort levert meer barrières op dan een Australisch paspoort. Ook als ze zich niet in Australië willen vestigen, past een verblijfsvergunning wel in het plaatje dat ze van hun leven hebben.'

Welk probleem zit er in uw onderzoek verborgen?

'Op dit moment studeren ruim 97 duizend Indiase studenten in Australië. Ongeveer driekwart van hen heeft een verblijfsvergunning of ontvangt die binnenkort. Ten tijde van mijn veldonderzoek in 2005 was dit bij het grote publiek nog niet bekend; inmiddels wel en er is een enorme discussie over ontstaan in Australië. Het onderwijssysteem daar is, in tegenstelling tot het Nederlandse, echt een commerciële industrie waar veel geld in omgaat. De vraag naar opleidingen van buitenlandse studenten zorgt voor een wildgroei aan particuliere colleges die slecht onderwijs aanbieden, maar wel een rechtstreekse toegang vormen tot een verblijfsvergunning. Daar wordt nu heftig tegen geprotesteerd.'

Heeft uw onderzoek daar ook aan bijgedragen?

'Ja. Ik heb meerdere artikelen gepubliceerd die aanzet hebben gegeven tot een publieke discussie in Australië. Zo gebruik ik het woord 'pr-factory', ofwel permanent residence factory, een woord dat de Indiase studenten veel gebruiken. Dat is overgenomen door de media en daar is veel verontwaardiging over ontstaan. Problematisch is nu dat de gemoederen zo hoog zijn opgelopen, dat er sinds begin dit jaar racistische aanslagen worden gepleegd op Indiase studenten. Ze krijgen nu de schuld van alles en worden beroofd, in elkaar geslagen en in de media weggezet als profiteurs. Die positie is vergelijkbaar met de positie van Marokkanen in Nederland.'

Michiel Baas, *Imagined Mobility: Migration and Transnationalism among Indian Students in Australia*, promotie: 13 okt.

‘Blozen is teken van oprechtheid’

>Mensen die blozen worden aardiger en betrouwbaarder gevonden.

Mensen die blozen worden in veel gevallen aardiger en betrouwbaarder gevonden dan mensen die niet rood worden.

Dat blijkt uit het promotieonderzoek *To Blush or Not to Blush* van Corine Dijk, docent stemmingstoornissen aan de UvA. Dijk promoveerde op 8 oktober aan de Rijksuniversiteit Groningen.

Zij onderzocht hoe sympathiek blozende mensen worden gevonden. ‘In sommige gevallen is het gepast om te blozen,’ concludeert ze. Dat geldt met name voor sociale overtredingen. ‘Als je iets hebt gestolen en daarbij wordt betrapt, bijvoorbeeld. Of je laat een weinig subtiele scheet in een lift. Mensen die op zo’n moment blozen worden sympathieker gevonden dan mensen die dat niet doen. Door het blozen hebben anderen meer het idee dat je je schaamt.’

Dijk onderzocht ook of we mensen die blozen meer vertrouwen. Dit deed ze door middel van een computerspel tegen een virtuele tegenstander. In het spel kon de mate van vertrouwen worden gemeten aan het geldbedrag dat de proefpersoon aan de tegenspeler toevertrouwde. Tegenstanders die bloosden bleken meer geld te krijgen dan zij die dat niet deden.

Dijk denkt dat blozen een oprechter signaal is dan andere tekenen van schaamte of verlegenheid. ‘Je kunt het niet veinzen, zoals de ogen neerslaan of wegstijven.’ Mensen die regelmatig blozen voelen dit

Jaron Beekes

doorgaans juist niet als positief. Ze zijn bang om negatief beoordeeld te worden op basis van hun rode wangen. En omdat dit als vervelend wordt ervaren, wordt de angst om te blozen groter. Eerder heeft

Dijk elementen uit cognitieve gedragstherapie verwerkt in een cursus tegen deze vicieuze cirkel. In zes weken leerden cursisten met bloosangst hun gedachten hierover te relativeren. (AK)

UvA stijgt op Times-ranglijst

>Enige Nederlandse universiteit in de top 50
>Ranglijst niet onomstreden

Op de Times-ranglijst, een van de belangrijkste wereldwijde ranglijsten van universiteiten, staat de UvA dit jaar op de 49e plaats.

Het Amerikaanse Harvard voert net als vorig jaar de lijst aan. Vorig jaar stond de UvA op de 52ste plaats. CvB-voorzitter Karel van der Toorn: ‘Ik ben blij met plek 49. We zijn de enige Nederlandse universiteit die in de top 50 staat en we zijn een aan-

system, is ook gebaseerd op peer reviews van collega-wetenschappers. ‘Bij hen heeft de UvA kennelijk een goede naam,’ aldus Van der Toorn.

Er is ook veel kritiek op de THE-QS-ranking, die vooral gericht is op het feit dat de ranglijst voor vijftig procent voortkomt uit een online enquête onder universiteitsmedewerkers, in plaats van objectieve criteria. De meest gerenommeerde ranking ter wereld is de *Academic Ranking of World Universities* (ARWU) van de Shanghai Jiao Tong University. Op die ranglijst was de Universiteit Utrecht in 2008 de beste Ne-

den deze lijsten bestudeerd, dus de minister weet nu ook dat de UvA als enige in de top 50 is opgenomen.’ (HvdM/JJ)

stelling

De UvA staat in de wereldwijde top 50 van universiteiten. De poll op folia.nl van afgelopen week ging over de vraag of dit terecht is.

- Ja. Ik vind de UvA een spannende en uitdagende universiteit met een hoge kwaliteit – 54,9%
- Onterecht. Vooral de organisatie van het onderwijs, met zijn overvolle collegezalen, is slecht – 33,0%
- Wat is dat voor een derderangs ranking? Ze hebben vast de ‘kleine kwaliteit’ niet gemeten, want die is waardeloos! – 6,6%
- Terecht! Met name het onderzoek dat aan de UvA wordt verricht vind ik vernieuwend en van een hoge kwaliteit – 5,5%

Totaal aantal respondenten: 91

‘Bij wetenschappers heeft de UvA kennelijk een goede naam’

tal plekken gestegen en dat is mooi. Bij de ranking wordt er gekeken naar de kwaliteit en de hoeveelheid publicaties die je verzorgt, maar ook kijkt men of je als universiteit internationaal geïntendeerd bent en of je veel buitenlandse studenten en medewerkers hebt. Dat doen we dus blijkbaar goed.’

De THE-QS, voluit *The Times higher education QS world university ranking classification*

derlandse universiteit op de 47e plaats. Ook Leiden staat met plaats 76 boven de UvA, die samen met de VU en de RUG ergens tussen plaats 101 en 151 staat; de verschillen zijn rond die positie niet groot genoeg om specifieke plekken aan te geven. De nieuwe ARWU-ranking zal begin november bekendgemaakt worden. Van der Toorn: ‘Natuurlijk relatieve ik zo’n lijst, maar het is toch leuk. En ook op het ministerie wor-

20 miljoen

Het ministerie van OCW gaat over een periode van vijf jaar honderd miljoen euro investeren in wetenschappelijk onderwijs en onderzoek in de natuurkunde en scheikunde. Veel faculteiten natuurkunde en scheikunde hebben te maken met dalende studentenaantallen en bezuinigingen, maar de disciplines zijn cruciaal voor het bedrijfsleven, zegt minister Plasterk. Hij maakt daarom tussen 2011 en 2016 jaarlijks twintig miljoen euro vrij voor wetenschappelijk onderwijs en onderzoek in de natuurkunde en scheikunde. Veertien miljoen is bestemd voor de faculteiten, die zelf voorstellen mogen doen voor de besteding van het geld. De rest wordt via NWO verdeeld over individuele onderzoekers. (HOP)

Studiebeurs

Nederland discrimineert met de zogenoemde ‘drie-uit-zes regel’ voor meeneembare studiefinanciering. Dat zegt Europese Commissie (EC), die Nederland voor het Europese Hof daagt wegens discriminatie. Nederlandse studenten die in het buitenland een opleiding volgen mogen alleen studiefinanciering aanvragen als ze minstens drie van de zes jaar vóór het begin van de opleiding in Nederland woonden, de zogeheten ‘woonplaatsvereiste’. Die wooneis is volgens de EC in strijd met regels rond het vrije verkeer van werknemers. Het ministerie van OCW houdt voorlopig echter voet bij stuk. ‘Zonder de drie-uit-zes-regel dreigt de studiefinanciering onbeheersbaar te worden,’ zegt een woordvoerder. ‘We wachten de uitspraak met vertrouwen af.’ (HOP)

Van Gogh

Sinds 8 oktober zijn alle 902 brieven van en aan schilder Vincent van Gogh (1853-1890) voor iedereen te zien op een website. De Engelstalige website is het resultaat van vijftien jaar onderzoek van het Van Gogh Museum en het Huygens Instituut van de KNAW. Een selectie uit de webeditie verschijnt ook in boekvorm. Ter gelegenheid van de verschijning van de webeditie en het boek heeft het Van Gogh Museum een tentoonstelling ingericht waar de brieven getoond worden in samenhang met de daarin genoemde kunstwerken. De tentoonstelling *Van Goghs brieven – de kunstenaar aan het woord* loopt tot 3 januari 2010 in het Van Gogh Museum. (DW)
Zie ook: www.vangoghletters.org

Kraak

Afgelopen weekend zijn er door Amsterdamse studenten vijf leegstaande panden gekraakt. Eén daarvan wordt nu bezet door de SRVU, de studentenvakbond van de VU. Als alles goed verloopt komen er ‘zeker vijf of zes’ studenten te wonen, zegt bestuurslid Yaniv Siegel. ‘Ieder jaar lobbyen we voor meer studentenkamers en steeds zien we achteraf dat onze acties weinig opleveren,’ zegt Siegel. ‘Met de kraakactie maken we een politiek statement tegen de kamernood.’ (HOP)

in beeld

Een onbekende straatartiest heeft in de nacht van zondag op maandag (5 oktober) de muur bij de ingang van het Atrium op het Binnengasthuisterrein verfraaid met een afbeelding van een voorzichtige aanzet tot fellatio. Het is onduidelijk of de schilder een politiek of ander statement wilde maken. Saillant detail: enkele dagen na het verschijnen van de *piece* werd onderaan de tag EXGF (Ex girlfriend) toegevoegd. Bij het ter perse gaan van deze Folia was het kunstwerk nog in volle glorie te bewonderen.

FNWI

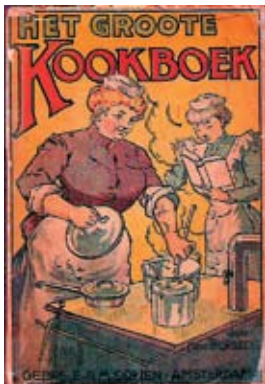
STAPENNING De voormalige decaan van de FNWI, Karel Gaemers, heeft een stapenning ontvangen. Een stapenning is de hoogste onderscheiding die het College van Bestuur uitreikt, een erepenning voor mensen die zich bijzonder verdienstelijk hebben gemaakt voor de universiteit. Gaemers ontving de stapenning na zijn afscheidscollage op 25 september uit handen van rector magnificus Dymph van den Boom voor zijn verdiensten als decaan van de FNWI.

NANOMEMBRANEN De Technologiestichting STW heeft een subsidie van een miljoen euro toegekend aan de UvA en de Universiteit Twente (UT) gezamenlijk voor de ontwikkeling van nieuwe hybride nanomembranen voor duurzame scheikundige scheidingstechnieken. Het onderzoek is een vervolg op een succesvol STW-project, waarin een volledig nieuwe klasse van hybride materialen met moleculaire scheidingseigenschappen werd ontwikkeld en gepatenteerd. Scheiding met behulp van membranen is veel energie-efficiënter dan traditionele destillatie. De besparing kan oplopen tot vijftig procent van het totale energieverbruik.

EZ-PRIJS VOOR SPACE Het Science Park Amsterdam Centre for Entrepreneurship (SPACE) ontvangt de Pieken in de Delta Award van het Ministerie van Economische Zaken. De subsidie, mede gefinancierd door de Gemeente Amsterdam, bedraagt € 595.000 en is bedoeld voor het doorontwikkelen en uitvoeren van het Linking Science with Business-programma. Binnen dit programma werken business-studenten met een specialisatie in Entrepreneurship nauw samen met onderzoekers van de FNWI. Het doel is om casussen en businessplannen uit te werken voor innovatieve ondernemingen. Een recent voorbeeld hiervan is het EmoVision-project, waarmee de Universiteit van Amsterdam deelneemt aan de Unica European University Entrepreneurship Competition 2009.

Bijzondere collecties/UB

KOKEN Tijdens de jaarlijkse Museumnacht op zaterdag 7 november zullen bezoekers van het gebouw van de Bijzondere Collecties van de UB aan de Oude Turfmarkt zestiende- en zeventiende-eeuws voedsel kunnen eten, klaargemaakt door de koks van restaurant Fifteen. Op deze manier proberen de BC aandacht te geven aan de verzameling oude en antieke kookboeken die in het bezit zijn van de UvA. Ook culinair journalist Johannes van Dam, die een groot aantal van zijn kookboeken bij de UB heeft ondergebracht, zal van de partij zijn. Zie ook: www.n8.nl

Omslag van een kookboek uit 1930

FGW

MARK MAZOWER De veelvuldig gelauwerde Britse historicus Mark Mazower, gespecialiseerd in de geschiedenis van de Balkan en verbonden aan Columbia University in New York, zal op 3 november een lezing houden. Hij zal dit doen in het kader van de lezingenreeks 'Zeithistorische Perspektiven/Perspectives in Contemporary History', georganiseerd door onder meer het Duitsland Instituut, het Niod en het Goethe-Instituut. Dit samenwerkingsverband streeft ernaar viermaal per jaar een

Mark Mazower

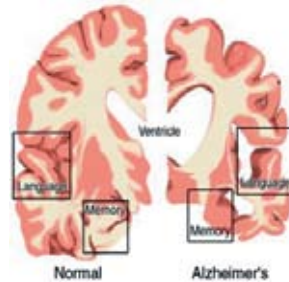
lezing of debat te organiseren met befaamde, buitenlandse historici, meestal over een onderwerp binnen het thema 'moderne Europese geschiedenis'.

FdR

XTC Een laag opleidingsniveau en wekelijks cannabisgebruik zijn voorspellers van de eerste keer dat iemand xtc gebruikt. Ook is het gebruik van de drug binnen de eigen vriendenkring een belangrijke aanjager, maar geen voorspeller, van xtc-gebruik. Dat concludeert Hylke Vervaeke in het proefschrift waarop zij op 15 oktober promoveert aan de Faculteit der Rechtsgeleerdheid. Het onderzoek van Vervaeke maakt deel uit van een groot onderzoek dat de sociale context en gedragsmatige aspecten van xtc-gebruik onderzoekt. Hierin is een groep bestudeerd die nog nooit xtc had gebruikt, maar waarbij de kans bestond dat dit gedurende het onderzoek wel zou gebeuren. Naast voorspellende factoren is ook de invloed van langdurig xtc-gebruik op het hebben van werk en het onderhouden van relaties onderzocht. Op 4 september promoveerde Thelma Schilt binnen hetzelfde onderzoek bij geneeskunde. Zij onderzocht de neurologische aspecten van de drug.

AMC

DEMENTIE Dementie is veel meer dan een geheugenstoornis, het is een breed ziektebeeld waarin neuropsychiatrische symptomen als angst, depressie, prikkelbaarheid en apathie een grote rol spelen. Dat blijkt uit een promotieonderzoek van Martin Kat waarop hij deze week aan de Faculteit der Geneeskunde promoveert. Kat ontwikkelde voor zijn onderzoek een Nederlandse versie van de Neuropsychiatric Inventory (NPI), een schaal waarop neuropsychiatrische symptomen en de daaraan gerelateerde emotionele belasting bij dementiepatiënten kunnen worden vastgesteld. Zowel thuiswonende patiënten als patiënten in verpleeghuizen werden onderzocht. Kat concludeert dat neuropsychiatrische stoornissen veel voorkomen bij dementerende mensen. Tevens blijkt uit zijn onderzoek dat dementiepatiënten met agitatie symptomen sneller aandacht krijgen dan patiënten die apathisch, depressief en/of stil zijn.

Alzheimer is een vorm van dementie

Maagdenhuis

OPEN ACCESS WEEK Van 19 tot en met 23 oktober vindt op diverse UvA-locaties de Open Access Week plaats. Doel van deze week is het promoten en stimuleren van open toegankelijk onderzoek en educatie. Bezoekers kunnen bij diverse stands informatie krijgen over 'open access', lezingen volgen en kosteloos hun publicatie laten digitaliseren. De publicatie wordt daarna beschikbaar gemaakt in UVA-Dare (Digital Academic Repository). De informatiestands zijn te bezoeken op 16, 22, 26 en 27 oktober, en zijn geopend van 8.30 tot 16.00 uur. De lezingen vinden steeds plaats rond lunchtijd. Artikelen inleveren voor digitalisering kan nog tot en met 1 november. Info via: <http://cf.uba.uva.nl>

MONITOR Deze maand draait weer de jaarlijkse 'medewerkers-monitor', gehouden onder medewerkers van alle faculteiten en afdelingen van de UvA. 'Hoe tevreden bent u over de interne dienstverlening?' is de hamvraag waar de monitor om draait. Vorig jaar vond de helft van het UvA-personeel dat er onvoldoende doorgroei-mogelijkheden waren. Men was ook ontevreden over de salariering, de te hoge werkdruk en gebrekkige informatievoorziening. Het CvB beloofde beterschap. Of dat is gelukt zal later dit jaar blijken, als de resultaten van de monitor bekend worden gemaakt.

DINSDAG 20/10

10.00 uur: Jacobus van Meel - Natuurkunde
A Numerical Study on the Enhancement and Suppression of Crystal Nucleation.
Promotor: Prof.dr. D. Frenkel.
(Agnietenkapel)

12.00 uur: Maksat Ashyraliyev - Wiskunde
Modelling, Simulation, and Inferring Regulatory Networks.
Promotor: Prof.dr. J.G. Verwer.
(Agnietenkapel)

14.00 uur: Reyn van Ewijk - Economie
Empirical Essays on Education and Health.
Promotor: Prof.dr. H. Oosterbeek.
(Agnietenkapel)

DONDERDAG 22/10

10.00 uur: Widjanti Dharmawijono - Nederlandse letterkunde
Van koelies, klontongs en kapiteins. Het beeld van de Chinezen in Indisch-Nederlands literair proza 1880 - 1950.
Promotor: Prof.dr. A.N. Paasman.
(Agnietenkapel)

12.00 uur: Anneluuk Lindenhovius - Geneeskunde

Posttraumatic Elbow Stiffness.
Promotoren: Prof.dr. C.N. van Dijk en prof. dr. J.B. Jupiter (Harvard Medical School, Boston, VS). (Agnietenkapel)

VRIJDAG 23/10

10.00 uur: Janneke Hatzmann - Geneeskunde
Consequences of Care. Parents of Children with a Chronic Disease.
Promotoren: Prof.dr. H.S.A. Heymans en prof.dr. B.M.S. van Praag. (Agnietenkapel)

12.00 uur: Lodewijk Hulsmans - Geschiedenis
Nederlands Amazonia. Handel met indianen tussen 1580 en 1680.
Promotor: Prof.dr. L. Noordegraaf.
(Agnietenkapel)

14.00 uur: Hagay Shemesh - Tandheelkunde
New Insights into the Root Canal Wall.
Promotor: Prof.dr. P.R. Wesselink.
(Agnietenkapel)

ORATIE

DONDERDAG 22/10

14.30 uur: Oratie prof.dr. P.J.M. Bakker, hoogleraar Procesinrichting en Procesinnovatie in de zorg
Het gasthuis voorbij, ontwikkelingen in de zorg.
(Aula)

Promoties, oraties en afscheidscollages vinden in de regel plaats in of de Aula van de UvA, Lutherse Kerk, Singel 411 of de Agnietenkapel, Oudezijds Voorburgwal 231. Voor uitgebreide informatie zie www.uva.nl/agenda

De museumschuwe student

Hoe krijg je jongeren *overdag* het museum in? AHM-directeur

Paul Spies weet het niet meer, dus vraagt hij het ze zelf.

Onlangs hadden we in het Amsterdams Historisch Museum een 'dubbelopening'. Eerst de feestelijke opening van een expositie over de theatervernieuwing sinds de beroemde 'Actie Toots' in 1969. En daarna vierden we de opening van een expositie over het dorp Ruigoord, dat in datzelfde 1969 door kunstenaars werd gered uit de klauwen van de oprukkende industrie in het Westelijk Havengebied. Voor de opening van *Theater na Toots* hadden we een aantrekkelijke eregast, te weten Waldemar Torenstra (jazeker, die jongen die pas geleden samen met Sophie Hilbrand een kindje kreeg!). De opening van Ruigoord was een regelrechte happening, compleet met Afrikaanse drumband, Zwitsers alpenhoornspel en de eeuwige hippie Armand die enkele ouderwetse protestliederen

ten gehore bracht. Tijdens de opening keek ik – pas sinds afgelopen januari directeur van het museum – om me heen: wat voor soort mensen komen er nu af op zo'n opening? Ik zag voornamelijk babyboomers en belegen hippies, die overigens een bijzonder vitale indruk maakten en er een prachtig feestje van bouwden. De jonge mensen die er waren, waren vooral de stagiairs van het museum. Toegegeven, we hadden natuurlijk nogal wat personen uitgenodigd die betrokken zijn bij het theater of bij Ruigoord, maar het valt in zijn algemeenheid niet mee om jonge mensen te interesseren voor musea en exposities. Er is eigenlijk maar één moment dat ze massaal naar de musea trekken en dat is de Museumnacht, of beter: 'de N8'. Dan staan er lange rijen jongeren voor de meeste musea,

vooral voor Foam (Fotomuseum Amsterdam) en Rijksmuseum, ja zelfs voor het Tassenmuseum! Maar het sociale aspect is tijdens de N8 aanzienlijk belangrijker dan de geboden inhoud: drankjes, muziek en loungen zijn niet meer weg te denken en de expositie wordt die avond over het algemeen slechts door een handjevol jongeren serieus bekeken. Behalve op die ene hippe (en zwaar gesubsidieerde!) nacht na heeft het museum bij jongeren en studenten klaarblijkelijk een onaantrekkelijk imago. Publieksonderzoek wijst uit dat de bevolkingsgroep tussen 18 en 30 jaar de Nederlandse musea het minst bezoekt. Terwijl je toch zou verwachten dat het museum juist het instituut bij uitstek is dat interessant en nuttig voor de intellectueel in opleiding is. En zeker het geschiedenismuseum, zoals dat van Amster-

Illustratie: Cees Heuvel

Waarom mag René Van Royen niet doorwerken na zijn 65e?

Yair da Costa is boos omdat een van zijn favoriete docenten binnenkort moet stoppen met lesgeven, terwijl hij graag door zou willen werken.

Deze week gaan de vakbonden staken vanwege de verhoging van de AOW-leeftijd. Iets waar ik als jongere natuurlijk helemaal niet blij mee ben, aangezien ik wil dat de rekening niet volledig aan mijn generatie wordt gepresenteerd. Vandaag kreeg ik zelfs van mijn docent te horen dat hij niet blij is dat hij volgend jaar (als hij 65 is) moet stoppen met werken. Tijd om deze groep ouderen een keer de aandacht te geven die ze verdient. Dit jaar ben ik begonnen met mijn nieuwe studie geschiedenis aan de UvA. Het was even wennen en ik wist niet echt wat ik ervan zou verwachten. Het enige wat ik wist, was dat ik zou studeren wat ik interessant

vind. Werkcolleges bronnen & literatuur krijg ik in het P.C. Hoofthuis van René Van Royen, een flamboyante en zeer vrolijke man. Hij houdt overduidelijk veel van zijn vak en steekt daarmee mijn hele groep aan, inclusief mijzelf. We hebben elke week de meest geweldige discussies over de oudheid en René van Royen vindt het geweldig om je meer te vertellen over die periode. Het was daarom zuur om van hem te horen dat hij na zijn 65e niet meer door mag werken. Extra zuur voor de heer Van Royen zelf, aangezien hij enorm geniet van zijn vak. Dat was duidelijk te merken aan hem. De anders zo vrolijke en opgetogen man vertelde ons zeer

bedroefd tijdens het werkcollege dat we hem volgend jaar niet meer zullen terugzien als docent. Dit omdat hij volgend jaar 65 jaar wordt en daarom niet door mag werken.

Wat een tegenstrijdigheid. De regering gaat de AOW-leeftijd verhogen, terwijl zij op dit moment toelaat dat er mensen zijn die dolgraag door willen werken, maar dit gewoon niet mógen doen na hun 65e. De vakbonden komen op dit moment alleen maar op voor de mensen die níet na hun 65e door willen werken. De mensen die door willen werken laten ze (letterlijk en figuurlijk) links liggen.

Moeten we soms iedere week een N8 aanbieden?

dam, waar een aantrekkelijk overzicht te zien is van de historie van de stad waar zij studeren. Dat is goed genoeg voor 200.000 dagjesmensen en toeristen per jaar (Google even naar hun waardering: vier sterren!), maar klaarblijkelijk lang niet goed genoeg voor studenten. Aan de prijs kan het niet liggen: met een collegekaart komt de student er voor maar 5 eurootjes in.

De vraag is dus: hoe kan het museum deze 'natuurlijke' interessegroep aan zich binden? Door iedere week een N8 aan te bieden? Dat is een kostbare aanpak van de overuren van de beveiliging. Door vooral exposities met hippe onderwerpen aan te bieden? Maar dat gebeurt al regelmatig: in het verleden waren er in het Amsterdams Historisch Museum bijvoorbeeld exposities over prostitutie, homoseksualiteit en het levenslied (camp!) en dat leverde ook slechts een handjevol extra jongeren op.

Kortom: ik weet het niet meer en ik ben toch al ruim 20 jaar (sinds mijn studietijd) actief in het vak. Bij deze daag ik daarom alle Amsterdams studenten uit om te bedenken wat hen wel naar het museum zou lokken. Maar realiseer je dan wel dat al heel veel is uitgeprobeerd, dus: doe, als je vermoedt dat je het hebt bedacht, eerst enige academische research voordat je jouw oplossing instuurt. Je zult zien dat het nog niet zo makkelijk is om dit ei van Columbus te vinden. Diegene die het ontdekt, zal in het museumrijkste land ter wereld – Nederland dus – met oneindig veel roem overladen worden. Om te beginnen door mij, dat garandeer ik jullie! ●

Paul Spies is directeur van het Amsterdam Historisch Museum

Hij houdt overduidelijk veel van zijn vak en steekt daarmee de hele groep aan

Bij deze wil ik de regering en vakbonden dan ook verzoeken om vooral ook op te komen voor de mensen die na hun 65e door willen werken, maar die dat niet mogen. Het is toch van de pot gerukt dat bijvoorbeeld iemand die in het onderwijs zit – een sector die al met een tekort kampt – niet meer na zijn 65e door mag werken? Ik vraag me af of Agnes Jongerius en consorten komende woensdag ook staken voor de mensen die wél door willen werken na hun 65e?

Als laatste wil ik middels deze brief ook de UvA vragen om alles in haar macht te doen om deze aanwinst

brief

Samenwerking

Met veel interesse heb ik het stuk over de fusie van de HvA en UvA gelezen in *Folia* 6.

Toevallig ben ik vanochtend geconfronteerd met de minimale samenwerking die er is tussen HvA en UvA. Weliswaar op microniveau, maar toch. Het administratief centrum van de UvA is gevestigd op de negende verdieping in het HvA-gebouw aan de James Wattstraat en een van de diensten die zij leveren is het nakijken van schrapkaarten (antwoordvellen) die worden gebruikt bij tentamens. Op donderdagochtend is de gehele afdeling die de werkzaamheden verricht in vergadering van 09.00-11.00 uur en dus wilde ik mijn schrapkaarten bij de receptie beneden in de hal achterlaten om hen niet te storen in hun bespreking. De dame achter de receptie weigerde de kaarten echter in ontvangst te nemen omdat zij niks afhandelen voor de UvA. Op mijn vraag of zij geen receptiefunctie hadden voor de UvA was het antwoord een stellig 'Nee'. Volgens haar omdat de UvA dat niet wil. Ik probeerde de dame in kwestie er nog van te overtuigen dat degene voor wie de kaarten bestemd waren deze echt zou komen ophalen, maar ze wenste mij niet verder te helpen en verwees mij door naar de negende verdieping. HvA en UvA zijn niet één in dit gebouw, was haar repliek.

Nogmaals, een 'probleem' op microniveau, maar het geeft volgens mij wel weer hoe de situatie momenteel is tussen de HvA en UvA.

Janaika Bree, assistent- opleidingscoördinator

voor hun universiteit te behouden. Geef gehoor aan dit pleidooi van een student die opkomt voor een van de mensen die op dit moment te weinig aandacht krijgen. Mensen zoals René van Royen, die gek zijn op hun vak. Mensen die andere mensen inspireren omdat ze zo erg van hun werk houden. Mensen voor wie het verboden zou moeten worden ze niet door te laten werken na hun 65e. Geef deze mensen de mogelijkheid om nu nog door te kunnen werken. Ook na hun 65e. ●

Yair da Costa studeert geschiedenis aan de Universiteit van Amsterdam

Foto: Bob Bronshoff

scriptie

Gareth O'Neill

Gareth O'Neill (29) studeert General Linguistics en schrijft zijn scriptie over beginklankmutaties in de Ierse taal.

'In mijn scriptie pas ik een nieuwe theorie over taalstructuur toe op een specifiek element van het Iers. Veel mensen denken dat Iers het Engels is wat in Ierland wordt gesproken, maar het echte Iers is Iers Gaelic. Dat is een heel andere taal en bovendien de eerste officiële taal van Ierland. De theorie die ik gebruik is ontworpen door professoren Kees Hengeveld van de UvA en Lachlan Mackenzie van de VU. Het bijzondere van de theorie is dat die zich richt op de zogenaamde *functional discourse grammar*. Daarmee wordt de hele context, de *discourse*, van taalgebruik bekeken. Op vier niveaus wordt een uiting geanalyseerd en dan niet alleen specifieke zinnen, maar ook wie het zegt, waar het wordt gezegd en hoe de situatie is. Ik vind het een heel goede en krachtige theorie en wil kijken of deze toepasbaar is op specifieke verschijnselen uit het Iers Gaelic. Een van die verschijnselen is beginklankmutatie, een constructie die in het Nederlands niet bestaat. In het Iers Gaelic veranderen de beginklanken van woorden, afhankelijk van de context. Er zijn vier verschillende onderdelen van beginklankmutaties en voor mijn bachelorscriptie heb ik er daar een van onderzocht. Uit mijn onderzoek concludeerde ik dat de theorie tekort schoot en nog beter uitgewerkt moest worden. Kees Hengeveld heeft mij toen aangeemoedigd om de theorie te verbeteren en aan te passen. Voor mijn masterscriptie beschrijf ik alle vier de verschijnselen, en dan van een dialect dat wordt gesproken in Galway, in het westen van Ierland. Ik kom zelf uit Dublin en mijn ouders spreken allebei Engels. Ik kreeg gelukkig Iers op school, sprak het met vrienden en ging vaak naar Ierssprekende gebieden om de taal te oefenen. Ik ben er dus actief me bezig geweest, maar de overgrote meerderheid van de Ierse bevolking jammer genoeg niet. Van de zes miljoen Ieren zijn er maar 80.000 wier moedertaal Iers Gaelic is en daarvan gebruiken slechts twintigduizend de taal dagelijks. Iers Gaelic is dan ook opgenomen in de Unesco-lijst van bedreigde talen. Veel mensen vrezen zelfs dat de taal niet meer te redden is. Mijn uiteindelijke doel is om aan de hand van de *functional discourse grammar*-theorie dialecten van het Iers Gaelic te documenteren en te beschrijven. Het is heel belangrijk dat dit gebeurt, voordat de taal volledig is uitgestorven.' (Julie de Graaf)

‘Kijken hoe ver we komen met de kaasschaaf’

Door Dirk Wolthekker

Afgelopen voorjaar trad Bart Noordam aan als nieuwe decaan van de bètafaculteit. Welke plannen heeft hij en hoe staat de faculteit ervoor?

Eerst even iets rechtzetten: de nieuwe bètafaculteit – voluit Faculteit der Natuurwetenschappen, Wiskunde en Informatica (FNWI) – is niet de enige wetenschappelijke instelling op het Science Park in de Watergraafsmeer. ‘Wij zijn niet het Science Park, maar we zijn er wel onlosmakelijk mee verbonden,’ zegt Bart Noordam, sinds 1 mei decaan van de FNWI in de nieuwe behuizing van de faculteit op het Science Park. En al duurt het nog een klein jaar voordat alle bètaopleidingen daadwerkelijk naar de Watergraafsmeer zijn verhuisd – en dus onder één dak zijn verenigd – de nieuwe decaan wil nu al nadrukkelijk aanwezig zijn in het gebied. Graag laat hij buitenstaanders laten zien wat voor ‘prachtige faculteit’ er in de Watergraafsmeer is neergezet. ‘Mijn werkkamer was aanvankelijk de helft kleiner, maar ik heb een tussenmuur weg laten halen, zodat de kamer nu ook geschikt is voor een decanenoverleg of om het CvB te ontvangen. We willen hier niet alleen als gebouw zichtbaar zijn, maar ook bestuurlijk.’

U hebt ook aan de VU gewerkt. Wat is het grootste cultuurverschil tussen UvA en VU?

‘Wat je aan de VU merkt is dat men daar al veel langer in één pand zit. Als je op de VU met een bioloog praat, heeft hij het al heel snel over een fysicus: die zit namelijk een verdieping lager en zij treffen elkaar geregeld, gewoon omdat ze in hetzelfde pand zitten. Dat was deze faculteit tot nu niet gewend. De verschillende bloedgroepen waaruit de faculteit bestaat zul-

hier gebeurt op onderwijs- en onderzoekgebied en op bestuurlijk gebied.’

Met wat voor missie bent u aan deze klus begonnen?

‘Kijk. Dit is mijn plaatje.’ Noordam legt lachend een A4'tje op tafel met daarop vier termen, die onder elkaar staan: Education, Research, Support en Finance. ‘Alle vier belangrijk, maar onderwijs en onderzoek vormen tezamen natuurlijk het primaire proces. Die twee zijn onlosmakelijk met elkaar verbonden. Zonder onderwijs geen onderzoek en zonder onderzoek geen onderwijs. Maar daarvoor hebben we wel ondersteuning en financiële middelen nodig.’

En daar knaagt een probleem: uw faculteit moet op jaarbasis zes miljoen euro bezuinigen.

‘Ja. En dat lijkt niet zo veel op een totaalbudget van 110 miljoen euro per jaar, maar die 110 miljoen bestaat voor 38 miljoen uit een vaste basisfinanciering en juist uit dat bedrag wordt die zes miljoen gehaald. En zes miljoen op 38 miljoen is wel veel, namelijk bijna een zesde.’

Hoe komt het dat u zes miljoen moet inleveren?

‘Dat heeft voor een groot deel te maken met een interne schuifoperatie binnen de UvA. Het College van Bestuur (CvB) heeft besloten vierenhalf miljoen over te hevelen naar de Faculteit der Maatschappij- en Gedragswetenschappen, anderhalf miljoen moet ik inleveren voor de universitaire zwaartepunten, waar-

tweede en derde geldstroom en ook de outputfinanciering – de financiering van het CvB op basis van het aantal afstudeerders – kan omhoog, want het aantal studenten groeit flink. Tussen 2003 en 2009 is het aantal instromers in de bachelor gegroeid van 300 naar 750. Gelukkig hebben we daar op de nieuwe locatie ruimte voor, maar er moet meer gebeuren: ook in de masterfase willen we groeien. Daarom moet de Amsterdam Graduate School of Science [AGSS, red.], die we samen met de VU opzetten, er nu snel komen.’

Bedoeling was dat de AGSS er op 1 september zou zijn.

Waarom is die er nog niet?

‘Het stichten van een graduate school kost tijd. Het zou eerder verdacht zijn als de AGSS er al wel zou zijn, dan zouden we niet iets wezenlijks opgezet hebben. Maar op 1 september 2010 moet de instroom op gang komen. Door schaalvergroting kunnen we dan de kosten per student reduceren en als we ons kunnen profileren als de grootste partij op de Nederlandse bètamarkt, dan zal ook het aantal studenten verder stijgen, zowel nationaal als internationaal. Ik wil dat deze faculteit in het rijtje Cambridge, Parijs, Londen, Berlijn staat.’

Dit riekt naar een volledige bètafusie tussen de VU en de UvA. Klopt dat?

‘Nee. Een volledige fusie zou betekenen dat alle vier de elementen van “mijn plaatje” zouden versmelten met die van de VU. Dat is niet zo: het gaat alleen om onderwijs. Het onderzoek stemmen we gezamenlijk af. De ondersteunende en financiële diensten en middelen blijven gescheiden. Je kunt beide faculteiten ook niet zo maar in hun geheel laten fuseren. Een facultaire fusie is niet een eendimensionaal proces, omdat ook andere faculteiten daarvan de consequenties zouden dragen. Aan deze faculteit bijvoorbeeld volgt driekwart van de studenten ook vakken op een andere faculteit binnen de UvA.’

Om terug te komen op de korting van zes miljoen. Zijn een efficiëncyslag en een stijging van de inkomsten voldoende om de zes miljoen te compenseren?

‘Nee. Er zal bezuinigd moeten worden. Bij het technisch centrum [TC, red.] van de faculteit heb ik een reorganisatie aangekondigd. Het was al langer bekend dat het TC momenteel een overcapaciteit heeft. Ontslagen vallen er pas in allerlaatste instantie. Ik heb

‘Ik wil dat deze faculteit in het rijtje Cambridge, Parijs, Londen, Berlijn staat’

len heus wel blijven bestaan, maar misschien wel wat afvlakken. Om het gevoel van het grotere geheel te ondersteunen, hebben we overal in het gebouw “common rooms” gecreëerd, waar medewerkers van alle instituten en afdelingen elkaar kunnen ontmoeten. De faculteit als geheel moet meer zijn dan de som der onderdelen. Om die reden hebben we ook een zogenaamd “faculteitscolloquium” ingevoerd. Maandelijks zullen drie sprekers van binnen en buiten de faculteit gedurende drie kwartier iets vertellen over wat

onder bijvoorbeeld cognitieonderzoek. De UvA wil in onderwijs en onderzoek accenten leggen en daar is extra geld voor nodig. Dat geld moeten de faculteiten gezamenlijk ophoesten. Mijn faculteit is groot en betaalt daardoor 55 procent van de kosten die gepaard gaan met die zwaartepunten. We krijgen ook wel geld terug, maar lang niet zo veel als we erin stoppen.’

Wat gaat u doen om die korting van zes miljoen te compenseren?

‘Er is ruimte om meer geld binnen te halen uit de

Bart Noordam voor de nieuwe bètafaculteit op het Science Park

goede hoop dat mensen herplaatst kunnen worden, vervoegd op pensioen kunnen of via natuurlijke weg de faculteit verlaten.'

De geruchten worden steeds sterker dat er flink gesneden zal worden in het Amstel Instituut, een instituut ter bevordering van wiskundig en natuurwetenschappelijk onderwijs op alle niveaus. Klopt dit?

'Niet alleen het Amstel Instituut zal er last van krijgen, alle instituten zullen er last van krijgen. Ik ben momenteel in overleg met de instituutdirecteuren om te kijken hoe ver we komen met de kaasschaaf. Het Zoölogisch Museum Amsterdam (ZMA) is eigenlijk al op weg naar Leiden, al zullen de kosten van het ZMA nog op mijn begroting rusten totdat de nieuwbouw in Leiden gereed is, naar verwachting in 2014. De andere instituten wil ik behouden en ik wil ook dat ze goed kunnen blijven functioneren. We zijn nu aan het nadenken over hoe dat kan bij een gelijktijdige bezuiniging.'

Uw voorganger kon met het CvB geen overeenstemming bereiken over het afsluiten van een bestuursconvenant voor de periode 2009-2012. U wel?

'Ik heb bij mijn aantreden met het CvB afgesproken dat wat mijn faculteit betreft 2009 een convenantloos jaar zal zijn. Vanaf 2010 zal er een driejarig convenant in werking

treden, waarover momenteel nog wordt onderhandeld. Zeker is in ieder geval dat de hele faculteit, van hoog tot laag, van de doelstellingen van dat convenant op de hoogte zal moeten zijn. "Afrekenen" is misschien niet het goede woord, maar ik wil tijdens de jaargesprekken die we met medewerkers houden wel toetsen in hoeverre iedereen bereid is mee te werken aan de realisering van de doelstellingen van het nieuwe convenant.'

U heeft na uw aantreden een directieteam gevormd, dat onlangs is gecompleteerd met Jeanine Meerburg voor onderwijs, Deniz van Heijnsbergen voor de bedrijfsvoering en Rudi Rust voor financiën. Hoe gaat u besturen?

'Het woord zegt het al: als team, waarbij ik zelf verantwoordelijk ben voor onderzoek en uiteraard bestuurlijke verantwoordelijkheid draag. Collegiaal bestuur betekent dat ieder verantwoordelijk is voor zijn deel van het bestuur en daarover beslissingen neemt. Alleen in het uiterste geval en als laatste redmiddel zal ik een beslissing forceren, maar ik reken erop dat dit niet vaak nodig zal zijn.'

Waarom hebt u als wetenschapper gekozen voor een bestuurlijke carrière?

'Mijn fascinatie ligt bij het oplossen van complexe problemen. En dan het meest door problemen die niet

helemaal op te lossen zijn, maar waar je met analytisch nadenken wel een eind kunt komen. Natuurwetenschappen zijn een werkterrein waarin veel van zulke uitdagende vraagstukken voorkomen. Later in mijn carrière zag ik dat ik ook kon bijdragen aan het oplossen van complexe problemen op andere terreinen: eerst als managementconsultant bij McKinsey, later op het politiek-bestuurlijke vlak en nu als decaan.' ●

CV Bart Noordam

1964: geboren in Amsterdam

1990: promotie natuurkunde (cum laude), UvA

1991: onderzoeker University of Virginia

1992 - 2000: leider onderzoeksgroep aan het topinstituut voor atoom- en moleculair fysica Amolf.

2000 - 2002: managementconsultant bij McKinsey & Company

2002 - 2005: directeur Amolf

2005: oprichting en directeurschap Randstedelijke Rekenkamer

2008: director Development & Engineering bij ASML.

2009: decaan van de Faculteit der Natuurwetenschappen, Wiskunde en Informatica (sinds 1 mei).

Bart Noordam is getrouwd en heeft twee kinderen.

film

Kevin Spacey als computer

Moon; première: 15 oktober

Elke dag alleen opstaan. Ontbijt, wat fysieke training en hup, aan het werk. Met als enige gesprekspartner de kunstmatig intelligente boordcomputer wordt het weer een saaie dag. Soms valt er iets te repareren, af en toe moet de oogst worden binnengehaald, meer niet. 's Avonds ouden televisieseries kijken of wat houtsnijden en dan naar bed. Het is het eenzame leven van Sam Bell. Hij zit een driejarig contract uit op een maanbasis waar hij machines overziet die volautomatisch grondstoffen delven. Je ziet ze niet vaak: sciencefictionfilms die zich niet richten op actie of horror maar daadwerkelijk op wetenschapsfictie. Met zijn interesse voor ruimtevaart en futurologie is Duncan Jones' regiedebuut *Moon* een film in de traditie van Kubricks 2001: *A Space Odyssey*. De overeenkomsten tussen beide films zijn groot: het gevoel opgesloten te zitten in de oneindigheid van de ruimte, de boordcomputer als een van de hoofdpersonages, en het existentialistisch vraagstuk over wie of wat we zijn. *Moon* bewandelt toch ook een eigen pad. De vraag is waarom het bedrijf achter Sams werkzaamheden er toch zo weinig problemen mee heeft dat alles afhangt van maar één werknemer. Wat als Sam gek wordt van eenzaamheid? De maanbasis heeft echter geheimen verborgen voor het geval een dergelijk 'bedrijfsongeval' gebeurt. Het ontdekken van deze geheimen vormt de hoofdmoot van de plot. Het gooit Sams leven tot in het diepste van zijn wezen overhoop. Jammer is dat *Moon* haar geheimen snel openbaart om vervolgens wei-

nig ontwikkeling meer door te maken. Dit wordt deels goed gemaakt door de tour-de-force die hoofdrolspeler Sam Rockwell neerzet. In de leegte van het ruimtestation heeft Rockwell letterlijk alleen zichzelf om tegen te acteren. En Gerty natuurlijk, de computer die de stem van Kevin Spacey heeft gekregen. Het is alleen jammer dat Gerty als personage zo tegenvalt. Gerty wordt gepresenteerd als kunstmatige intelligentie die keuzes maakt uit 'persoonlijke' overwegingen. Dat in tegenstelling tot bijvoorbeeld 2001's computer HAL 9000 die handelde uit haar emotionele en dus meedogenloze logica. Het is wellicht een frisse keus van regisseur Jones, maar het maakt Gerty er niet spannender op. Erger is de willekeur waarmee Gerty wordt ingezet: de ene keer moet Sam Gerty smeken om een deur open te krijgen, later loopt hij in en uit alsof Gerty er niet is. Als personage is Gerty niet logisch en niet coherent. En zeg nu zelf: dat zijn niet bepaald de meest aantrekkelijke eigenschappen van een computer. (René Glas)

Moon (GB, 2009)

Regie: Duncan Jones

Met: Sam Rockwell, Kevin Spacey, Matt Berry

Sophia Loren

Sophie Josephus Jitta, docent Italiaans:

Humor: 'De columns van Youp van 't Hek in het NRC. Hij maakt daarin alles belachelijk. Daar hou ik van: heel veel dingen zijn belachelijk.'

Film: '*Matrimonio all'italiana* van Vittorio De Sica. Sophia Loren speelt een prostituee die uit angst dat een klant vanwege haar kinderen op haar uitgekeken raakt, doet alsof ze doodziek is. Ze vraagt hem op haar "sterfbed" met haar te trouwen. Of dit typisch Italiaans is weet ik niet, maar de truc werkt. Ik ben dol op de vroege Sophia Loren. Ze kon in haar begintijd heel naturel volksvrouwen aan de onderkant van de samenleving spelen. Dat was haar wereld.'

Hebbeding: 'Mijn spaarvarken, een didactisch hulpmiddel dat ik met succes gebruik. Eerstejaars mogen geen Nederlands spreken. Doen ze dit wel, dan moeten ze er al naar gelang het aantal woorden vijf, tien of twintig cent in stoppen. Zeg ik zelf "ja" in plaats van "si" dan kost me dat vijftig cent.'

Kunst: 'Het Joods Historisch Museum, waar je je bij vele tentoonstellingen realiseert dat je kijkt naar een verdwenen wereld: de joodse wijk, de vooroorlogse kleinkunst. Het is goed dat de Shoah en deportaties blijvend in herinnering worden gebracht. Dat is hard nodig in het huidige Amsterdam.'

Boek: '*Herfstreis naar Dantzig* van Lisette Lewin. Ze vertelt met humor over het Joodse oorlogsleed, de eigen familiegeschiedenis en de liefde voor haar rare vader. Een heel eigenwijze man die over alles een mening heeft, terwijl hij

Foto: Hans van Vinkeveen

Sophie Josephus Jitta

van niets weet. Ik heb altijd iets met het Joods-zijn gehad. Al ben ik zeer anti-religie en heb ik nog nooit een synagoge van binnen gezien.'

Afknapper: 'Ik ben me dood geschrokken van de nieuwe locatie van de Bibliotheeca Rosenthaliana, een geschenk van mijn familie aan de stad Amsterdam, op de afdeling Bijzondere Collecties. De oude ruimte had een heel aparte sfeer. Er zaten altijd Joodse mannen van boven de honderd te leren, kletsen vooral hoor. Nu bevindt de collectie zich in een kennelijk architectonisch verantwoorde, maar sfeerloze zaal, waar de Joodse hangouderen worden weggekeken en weinig mensen meer komen. Zo mag je niet met bijzondere collecties omgaan.'

Stokje: 'Ik geef het stokje aan hoogleraar Oudgrieks Irene de Jong, een leuk mens dat inspireert in kleine gesprekjes bij de fotokopieermachine.' (Hans van Vinkeveen)

Een keihard lot met humor

Balkan Snapshots Film Festival 2009, Kriterion

Mijn prepuberale jaren bracht ik per ongeluk door op een ongekende snobschool. (Er waren twee basisscholen in de buurt, en bij de andere basisschool had een non de telefoon opgenomen.) Er waren Volvo-stationwagens, hockeysticks, Oililymaillots en verjaardagsfeestjes met een overgolgen Russisch staatscircus in de achtertuin. En dan was er mijn moeder.

Mijn moeder had geen hoge pet op van nonnen en van snobs, maar wel van bruine priktruien, posters van Picasso in de woonkamer ('Mam, daar staan tietten op!') en hobby's met muziekinstrumenten. Ik vond het in die tijd dus soms wat lastig laveren tussen wat ik was (vioolspelende bril met voorliefde voor boeken over de Holocaust en met tietten in de woonkamer) en wat op school een stuk handiger was om te zijn (hinde in een hockeyrok). Het keerpunt kwam toen mijn moeder – ik was denk ik 15 – mij de film *Gadjo Dilo* liet zien. Ik vond die film zo prachtig en ik was zo blij dat mij die voorgeschoteld werd, dat ik ter plekke besloot me niet meer te schamen over mijn licht alternatieve doch verantwoord culturele opvoeding. (Bovendien had de pubertijd zich inmiddels uiterlijk vrij expliciet gemanifesteerd, dus ik had al meer dan genoeg om me voor te schamen.)

Een voorliefde voor Oost-Europese films heb ik gehouden. In geen ander genre wordt tragiek zo nuchter maar prachtig verbeeld, en in geen ander genre wordt een keihard lot zo integer met humor vervlochten. Ik kijk dan ook bijzonder uit naar het Balkan Snapshots Film Festival dat dit jaar voor de vierde keer zal plaatsvinden in Kriterion. Onder de noemer 'Creative Spectacle' zal het festival naast films ook voorzien in provocatieve performances, debatten, live muziek, striptekenaars, videokunst, eten, raki en Turkse koffie. 'Er ontstaat echt een artistieke beweging vanuit de Balkan,' licht organisator Irmin van der Meijden toe. 'Mensen vertrekken naar Amsterdam om hun creatieve idealen te verwezenlijken. Jonge, energieke mensen, met een grote drang zich te bewijzen. Wat ze maken is rebels en provocerend, en er wordt hier maar weinig aandacht aan besteed. Dat willen wij met dit festival dus wel doen.'

Op 30 en 31 oktober en op 1 november zal Kriterion het decor vormen van een 'Circus van creatieve geldingsdrang uit het zuid-oosten – tegen crisisprijzen!' zo meldt het persbericht. Laat je inspireren, dat weekend. (Fen Verstappen)

Balkan Snapshots Film Festival, 30 oktober tot en met 1 november in filmtheater Kriterion.
Toegang: € 4,50 per film.
www.balkansnapshots.com

The Life and Death of a Porno Gang

Foto: Won Tuinema

eten

Goddelijke aanraders

Revan, Van Woustraat 206-212

De naam van het Turkse restaurant Revan staat voor reinheid, levendigheid en vertrouwdeheid. Vanuit een knusse bar waar eveneens enkele tafeltjes staan, lopen we een onverwacht grote, maar nog vrij lege zaal binnen. Prompt verschijnt een in keurig zwart geklede ober aan onze zijde. Hij vertelt enthousiast over de Turkse gewoonte om de eettafel vol te zetten met verschillende kleine meze-gerechten die gezamenlijk genoten worden. Maar ieder apart een hoofdgerecht bestellen mag natuurlijk ook, is zijn geruststellend besluit. Verschillende gerechten zijn op de kaart aangemerkt als 'aanrader', hetgeen onderstreept wordt door lyrische uitspraken als 'Uniek omschrijft niet het gerecht, Goddelijk wel'. Ik ga voor de lamsvleesstoofschotel, eveneens een 'aanrader', met aubergine, tomaat, groene peper, knoflook en tomatensaus (€ 15,50). Mijn vriendin, die geen vlees eet, heeft het moeilijker aangezien ze het enige vegetarische hoofdgerecht – dat slechts de omschrijving 'seizoensgroente' krijgt – niet zo intrigerend vindt en ook de twee visschotels haar ongeïnspireerd overkomen. Ze besluit verschillende meze te bestellen. Niet veel later staat onze tafel volgestouwd met diverse borden en schaaltes, waarop pacanga borenga (spinazie en draadjeskaas in deeg, € 4,50), yaprak sarmasi (rijst met rozijnen in druivenbladeren, € 4,50), karides guvec (garnalen op groente uit de oven, € 7,50), coban salatasi (salade met granaatappeldressing, € 6,50), Turks brood, en uiteraard mijn lamstoofschotel zijn gerangschikt.

Het lamsvlees is heerlijk zacht en sappig en de saus goed gekruid. Ook mijn vriendin is zeer tevreden en dwingt me steeds van verschillende schotels te proeven, omdat deze toch 'ook echt lekker' zijn. Inmiddels is het restaurant volgestroomd met een zeer gemêleerde selectie van gasten. De bediening is zeer attent en informeert bij ieder tafeltje regelmatig of alles naar wens is. Ik maar hier dankbaar gebruik van en kan rustig cola, extra brood en groene pepers bestellen.

Als alle borden leeg zijn wordt onze tafel snel afgeruimd en kunnen we eindelijk aan de veelbelovende dessertkaart beginnen. We kiezen voor de Revani (sinaasappelrasp, vanillesuikersiroop, eierbeslag, en ijs, € 6,50) waarvan de mooie presentatie zelfs aan het tafeltje naast ons bewonderende uitroepen ontlokt, en de smaak ons eveneens verblijdt. Ook van het beschilderde schatkistje waarin de rekening met dinner mints is neergelegd, worden we vrolijk en ik verlaat Revan met de intentie zeker nog eens terug te komen. (Lhoussine Barra)

Prijs-kwaliteit: heel redelijk

Bediening: attent en zorgzaam

Decor: strak en sfeervol

OPROEP

Ben je betaalbaar uit eten geweest (maximaal € 25,- per persoon)? Schrijf dan een recensie en stuur die op naar redactie@folia.uva.nl. Als je recensie wordt geplaatst, krijg je de kosten van het etentje tot een bedrag van € 50,- vergoed.

Het geheim van De Telegraaf

Door Daan Dijkman

Hoe de grootste krant van Nederland zich ontwikkelt van een onstuimig en vooruitstrevend nieuwsblad voor de Amsterdamse elite tot een behoudende massakrant. Waarin schuilt het geheim van het immer voortdurende succes van *De Telegraaf*?

Promovenda Mariëtte Wolf (45) onthult in het voorwoord van haar onderzoek naar de geschiedenis van *De Telegraaf* dat die ontzuilde krant er vroeger bij haar thuis (in een rooms-katholiek milieu) niet inkwam. En voor een studente in de jaren tachtig in Amsterdam (Neerlandistiek en communicatiewetenschap) lag consumptie van die krant evenmin erg voor de hand. Ze is de krant eigenlijk pas goed gaan lezen toen die zich als studieobject aandiende. Zoals ze ook pas later besloot om te willen promoveren: het was haar latere promotor, Frank van Vree (hoogleraar journalistiek en cultuur), die haar ervan overtuigde dat zo'n wetenschappelijke toets de beste waarborg vormde bij dit type opdrachtstudie, dat in haar geval door *De Telegraaf* werd gefinancierd.

In het enorme Telegraafarchief dat Wolf later zou gaan exploreren ontdekte ze dat er in vroeger jaren meerdere Telegraafvorsers in spe in deze naar de gunst van de krant hadden gedongen. En zij werd nota bene gevráágd.

VAN KWAKKELKRANT TOT MASSAKRANT

De opdracht is een tamelijk toevallig uitvloeisel van het contact dat Mariëtte Wolf met de top van de krant had gekregen naar aanleiding van een aan *De Telegraaf* gewijde expositie in het Permuseum dat ze toen bestierde. In die context klikte het met Willem Kok, een van de toenmalige topmannen van het Telegraaf-

slechts als aandeelhouder betrokken is bij de Telegraaf Media Groep).

DOORDESEMDE VAN DRANK

De andere opdrachtgever was een van de toenmalige hoofdredacteurs, Johan Olde Kalter. Hij heeft, samen met een van zijn voorgangers, Hans de Haas, een doorslaggevende rol gespeeld bij het over de volle maatschappelijke breedte meer *reçu* maken van de krant, maar stierf kort na zijn afscheid in 2006. Daaraan moet de drank niet vreemd zijn geweest. Drank, het journalistieke bestaan vroeger aan de Nieuwezijds Voorburgwal was ervan doordeesemd geweest en ook later aan de Basisweg in het onherbergzame Sloterdijk bleefde men er nog pap van. Zo'n te royaal begoten bestaan, zo lezen we in Wolfs ook op dit vlak openhartige vertelling, moet ook hebben bijgedragen aan het latere gebrek aan daadkracht aan het eind van het verder succesvolle bewind van een van Olde Kalters voorgangers, Henri Goeman Borgesius.

MEEWAAIEN MET ALLE WINDEN

Er waren uiteraard ook meelezers betrokken bij dit prestigieuze project. Kees Lunshof (zoon van H.A. (Hendrik Arie) Lunshof, een van de uitgesproken polemisch ingestelde Telegraafkanonnen van weleer) was er een van. Als politiek commentator heeft junior er veel aan gedaan om de koers van de krant naar het midden te verleggen. Wolf heeft hem twee weken voor

zijn; de tijdgeest waar *De Telegraaf* altijd als geen ander gevoelig voor is geweest; een talent waar de krant ook een flink deel van die reputatie van opportunistisch meewaaien met alle winden op de golven van de publieke opinie aan dankt. Maar meer nog lijkt die vrij abrupte en bruuske (en in de recente Telegraafgeschiedenis tamelijk unieke) *switch* veroorzaakt door de opvattingen van de nieuwe hoofdredacteur, Sjuul Paradijs. Deze (Amsterdamse) bakkerszoon legt bij dit alles veel affiniteit aan de dag voor de (her)introductie van de zogenaamde 'chocoladeletter', waardoor ook visueel in een oogopslag inzichtelijk wordt hoeveel de zakelijke ondergang van Marco Barsato voor de krant zwaarder weegt dan de kwestie Uruzgan.

FOUT VOOR, TIJDENS EN NA DE OORLOG

Als ik over de schouder van mijn collega-consumenten in het koffiehuis op de Dappermarkt meelee en daar het leesgedrag empirisch vaststel, lijkt er trouwens weinig tegen die afweging van *courantier* Paradijs in te brengen. Bij het honderdjarig bestaan van de krant in 1993 constateerde Jan Blokker al dat 'geen enkele krant de thermometer zo diep in de billen van de samenleving heeft als *De Telegraaf*.' En dat is een jaar of vijftien later niet anders. Blokkers jaargenoot (1927) en bevriende geestverwant Henk Hofland verwoordde dat bij dat jubileum zo: 'De historicus die een *Herfstij der Middeleeuwen* over de twintigste eeuw wil schrijven, kan niet zonder *De Telegraaf*. In geen enkele krant wordt 's *levensfelheid* zo indringend beschreven.'

En toch heerst er in brede kring nog altijd aversie tegen *De Telegraaf*. Die zou in theorie kunnen berusten op reguliere kennisname van de krant van vandaag de dag ('meer dan twee miljoen lezers!') en een daarop gebaseerd oordeel. Maar meestal lijkt die aversie toch ook – of misschien wel vooral – ingegeven door een behoorlijk bevooroordeelde perceptie van de geschiedenis van de krant, als zou die zowel *voor* als *na* de oorlog al (een beetje) fout zou zijn geweest (plat populistisch!; sensationeel!) en *tijdens* de oorlog al helemaal.

AAN KOP BIJ DE PRIMEURJACHT

Voor zover ik dat via mijn eigen (alweer die drank!) aangetaste geheugen nog kan nagaan ben ik (net zo min als auteur Mariëtte Wolf afkomstig uit een milieu waar *De Telegraaf* gelezen werd) begonnen met het soms kennismaken van die krant in de eerste helft van de jaren zestig. In alle vroegte per trein op weg naar school placht ik het exemplaar in te mogen zien

De nieuwe hoofdredacteur Sjuul Paradijs herintroduceerde de 'chocoladeletter'

concern. En Kok was niet alleen concernbestuurder geweest, maar ook nog eens een achterkleinzoon van Hak Holdert, die het kwakkelende krantje in 1902 (negen jaar na de oprichting door Henry Tindal) niet alleen had overgenomen maar tot zijn dood (anno 1944) ook had uitgebouwd tot een ontzuilde, voor zijn tijd moderne massakrant. Willems vader, Eldert, had lang deel uitgemaakt van de Raad van Commissarissen en 'het geheim van *De Telegraaf*' zat zo'n beetje in de familie (een familie inmiddels nog

zijn dood nog geïnterviewd, maar in hun gesprekken waren ze pas tot het eerste deel van zijn carrière gevorderd. Jammer dat het boek van Kees (gematigd, CDA-angehaucht, homoseksueel) over zijn vader (flamboyant, reactionair en vermoedelijk homofob) er zodoende ook niet meer is gekomen. Jammer ook dat we nu niet kunnen lezen wat Lunshof had gevonden van die zo kort na zijn dood ingezette controversiële, onderscheidende en luidruchtiger koers. Deels zal die een kwestie van de tijdgeest

van een eveneens zwareshag-
rokende adjudant-onderofficier,
die net als ik deel uitmaakte van
een forenzend gezelschapje. Het
was in de tijd van het rumoer
rond de liaison van prinses Irene
met Carel Hugo en de krant
ging, onder andere door het
werk van de toenmalige roving
royalty reporter H.F. ('Fuut') van
Loon, aan kop bij de primeur-
jacht. Mijn geïntrigeerdheid door
die krant die zo anders was dan
al die andere (en al helemaal de
NRC die mijn ouders lazen) hield
stand in militaire dienst (waar ik
me ook geen andere courant in
de kantine kan herinneren).
Het weekblad *Haagse Post*, waar
ik na de Telegraafhatende School
voor de Journalistiek ging wer-
ken, heeft lang een Telegraaf-
connectie gehad. Jacques Gans
was ooit van *Haagse Post* naar *De
Telegraaf* gegaan. Oud-hoofdredacteur-
directeur-eigenaar van *Haagse Post*, mr. G.B.J. (Gustavo
Bernardo José) Hiltermann, had niet alleen gewerkt
bij *De Telegraaf*, zijn *Haagse Post* zou er in de jaren vijftig
ook gedrukt gaan worden.

SNEUE, UITGEBLUSTE REPORTER

GBJ's reputatie had een flinke knauw gekregen door
zijn medewerking aan een krant die in de eerste vier
jaar van de oorlog dan soms wel tussen de regels door
in het verzet had gezeten, maar toch ook 'Londen
brandt!' trompetterde. Terwijl zijn collega Lunshof
direct zijn biezen had gepakt nadat er in mei 1942 een
infaam, antisemitisch getoonzette 'overdenking' was
afgedrukt, was Hiltermann nog een paar maanden
gebleven.

Was de periode-Hiltermann bij mijn aantreden bij
Haagse Post allang voorbij, ik leerde er wel Eelke de
Jong kennen, die bij *De Telegraaf* onder Jan Spierdijks
kunstredactie had gewerkt. Zeer tot diens verdriet zou
een zeer herkenbare Spierdijk zijn wederopstanding
beleven in een *Haagse Post*-feuilleton van Eelke de Jong
en Rijk de Gooijer, over een sneue, uitgebluste repor-
ter op jaren die Koos Tak was geheten.
Maar mijn kennis van het Telegraafmilieu bleef niet
beperkt tot die uit overlevering verkregen. Enerzijds

Foto: Jos Heijnen

Bij Mariëtte Wolf kwam *De Telegraaf* er vroeger niet in thuis

vloede dat voort uit een *Haagse Post*-coverstory, waarin
collega John Jansen van Galen en ik anno 1976 (ook
toen al) het geheim van *De Telegraaf* probeerden te
onttraadselen. Daarvoor hadden we van de al eerder
genoemde Goeman Borgesius ('Bor' voor de redac-
tie) goedmoedig belet gekregen bij het toen nog zoveel
moeizamer te penetreren bastion aan de Basisweg.
Onze conclusie was zo ongeveer geweest dat er geen
geheim bestond. Want die intrigerende krant was niet
zo zeer de uitkomst van een complot (wat in die tijd
door de gemiddelde linkse leraar maatschappijleer
werd aangenomen), maar eerder de tamelijk toevallige
optelsom van wat al die gemiddelde Telegraaftypes tot
stem des volks verhief.

CADILLAC CONVERTIBLE

Maar je kwam ook natuurlijk in contact met de col-
lega's van *De Telegraaf* in het kader van diverse vormen
van groepsjournalistiek. Zo leerde ik Fuut van Loon
kennen, die net als ik beroepsmatig belangstelling had
voor militaire zaken. Zodoende sloegen we samen op
de Noord-Duitse Laagvlakte menige amfibische dan
wel andersoortige oversteek van de Weser gaande.
Waarna de dag placht te worden bekroond met een
goed glas, waarvoor het bonnetje altijd richting Basis-
weg ging. 'Voor u genoten: 1 fles champagne'; zo

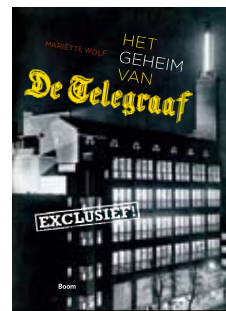
declareerde je dat – als we de een
licht bekakte nestor van ons gezels-
schap moesten geloven. En dat
moesten we, want Fuut droeg als
reactionaire man van de wereld
kennis van hoe het hoorde; hij had
zelfs een rubriek waarin hij een en
ander uiteenzette aan het kloot-
jesvolk.

Blijkens een opsomming van de
door Wolf ondervraagden achter in
haar boek is Fuut (hoogbejaard en
al vele jaren zo goed als blind) nog
in leven, met Mary zorgend aan
zijn zijde. Mary Schuurman stond
als secretaresse van J.J. Stokvis
(ook volgens Wolf de grootste cou-
rantier die de krant gekend heeft)
niet alleen bekend als het mooi-
ste meisje van de krant, ze zou
als Trosgezicht ook nog eens alle
huiskamers veroveren.

Royaltyverslaggeefster Josje
Hagers (van die scoop van Prins

Hendriks bastaardzoon Pim Lier) is
ons nog maar kort geleden ontvallen. De legendari-
sche misdaadverslaggever Wim van Geffen (vóór Bram
Brakel, Cees Koring, Peter R. De Vries en John van den
Heuvel) is 88 jaar oud en naar verluidt geestelijk nog
net zo vitaal als toen hij nog op boevenjacht ging.
Niets ten nadele van die bijna vijfhonderd andere pagi-
na's, maar alleen al die foto uit de jaren vijftig waarop
de crime reporter zijn eerste Cadillac convertible toont
maakt *Het geheim van De Telegraaf* tot een aanrader. ●

**Telegraafwatcher Daan Dijkstra was redacteur van
het weekblad *Haagse Post* en adjunct-hoofdredacteur
van *HP/De Tijd*. Hij was tot 2007 hoofdredacteur van
VARA TV Magazine en is nu freelancejournalist.**

Mariëtte Wolf, *Het geheim van
de Telegraaf, geschiedenis van een
krant*. Uitgeverij Boom,
565 pagina's, € 39,95.
Promotie: 14 oktober.

ZATERDAG 17 OKTOBER / DE BALIE AMSTERDAM

www.onvruchtbaarheidsfeest.nl

IVF COCKTAILPARTY

00:00 - 04:00

Kassa open 23:00 / Verkoop uitsluitend aan de deur /
ENTREE € 5,- / Met IVF Cocktails, DJ's, Visuals en live
muziek van oa. Avant la Lettre, Autoblonde, Palalalaka,
Alpha Alpha, Goddass en Hana Deka's Double-Necked
Discoteque

HET GROTE SOUPER VAN DE ONVRUCHTBAARHEID

21:30-00:00

Exclusief vijf gangen diner met vruchtbaarheid
stimulerende middelen en afrodisiaca / ENTREE € 30,-
(inclusief IVF Cocktailparty)

Kaarten kunnen uitsluitend worden gereserveerd via
internet of clubinterbellum@balie.nl
LET OP: Voor het Souper geldt een maximum capaciteit
van 100 personen, dus wees er snel bij!

CLUB INTERBELLUM
VAN ONS BEHAGEN EN DE DINGEN DIE VOORBIJGAAN

StudiJob
Witzendbureau

StudiJob maakt werk van je studie!

Voor een bureau in Direct Marketing is StudiJob op zoek naar meerdere

Sales Marketeers (16-40u p/w)

die een jong nieuw bedrijf willen helpen groeien. Je gaat als sales marketeer aan de slag waardoor jouw carrière met het bedrijf kan meegroeien. Namens het bedrijf vertegenwoordig jij verschillende A-merken waarvoor jij hele scherpe en unieke acties mag verkopen. Verder werk je in een klein team waar een zeer ongedwongen sfeer hangt.

Je bent verantwoordelijk voor de telefonische verkoop van producten en/of diensten. Je benadert klanten commercieel, vriendelijk en volwassen. Je adviseert klanten over de mogelijkheden, vervolgens vertaalt je de wensen van de klant in een order.

Ben jij 18 jaar of ouder en minimaal 20 uur per week beschikbaar waarvan minimaal twee avonden? Heb jij verkoopervaring, een enthousiaste commerciële instelling en beschik je over goede mondelinge en schriftelijke uitdrukkingsvaardigheden? Dan zijn wij op zoek naar jou!

Wat hebben we je te bieden?

- Een aantrekkelijk salaris
- Flexibel in te delen werktijden
- Een sfeervolle werkomgeving met leuke collega's
- Ruimte voor eigen initiatieven en persoonlijke ontwikkeling
- Verkooptraining en coaching

Interesse? Neem dan snel contact op met Esther Jonker: 020-535 3468 of mail je CV met een korte motivatie naar esther@studijob.nl.

- StudiJob is geopend van 09.00 - 17.15 uur.
- Voor meer informatie kun je ook bellen naar 020 535 34 60.
- www.studijob.nl

Wat extra geld verdienen en tegelijkertijd de democratie een dienst bewijzen?

Meld je aan als stembureaulid in stadsdeel Oud-Zuid t.b.v. de Gemeenteraad- en Stadsdeelraadverkiezingen op 3 maart 2010. De vergoeding voor een lid is € 225 en voor een voorzitter € 250.

Stuur een mail naar verkiezingen@oudzuid.amsterdam.nl of bel Bureau Verkiezingen

020-2521707 en vraag naar Irma Bongers of Marisca Eikelhof.

Studenten nu 50% korting op de Volkskrant + gratis 6 dvd-box Buurman & Buurman

Ben je uitwonend student en niet ouder dan 27 jaar, dan betaal je slechts € 13,45 per maand voor een Volkskrant-abonnement.

Meer informatie: volkskrant.nl/studenten.

De actie loopt t/m 31 oktober 2009

Willen weten.

deVolkskrant

Vlnr: Elizabeth Prins (techniek), Pieter Hulst, Jip Verlaan (winnares meet and greet), Carlos Zorita (techniek) en Martin Lambregts

Foto: Fred van Diem

Vlammen in plat Amsterdams

Door Hans van Vinkeveen

Het wekelijkse radioprogramma *De Martin & Pietershow* – een merkwaardige mix van studentikoos en gezellig Amsterdams – wil een springplank zijn voor aankomende artiesten. ‘Fons Rademakers, hij is dood maar toch van harte gefeliciteerd.’

De Saltostudio's in Pakhuis De Zwijger, zaterdagmiddag 13.00 uur. De rode lamp met ‘On Air’ klikt aan. Een zweele stem die geleend lijkt van het nachtelijke *Stoute Meiden TV*, kondigt aan: ‘En dan schakelen we nu over naar de show waar u de hele week met smart op hebt zitten wachten. De *Martin & Pietershow*. Een uur met grappen en grollen, kunst en cultuur, zin en onzin.’ Waarop presentator Martin Lambregts (20, tweedejaars Japans en fiscaal recht) de luisteraars verwelkomt voor de eerste echte uitzending. ‘We gaan voor een uurtje kleurrijke radio.’ ‘Ik zou het een show noemen Martin,’ corrigeert Pieter Hulst (20, tweedejaars psychologie) in onvervalst plat Amsterdams. ‘Noem het een bonte show.’

DOPEY

Bont en ‘proppievol’ is de show inderdaad. Eerst een item over *Sterke Verhalen*, een in guerrillastijl opgenomen debuutfilm van twee jonge Amsterdamse filmmakers. Pieter: ‘Eindelijk een film die niet nepjong en betuttelend is maar vette shit met een rauw randje.’ Dan een portie actualiteit: de massale aanmelding van studenten. ‘De UvA loopt bommetje, bommetje. De faculteiten barsten uit hun voegen. We hebben een reporter naar psychologie gestuurd waar de situatie heel droevig is.’ Volgt een sketch à la *Jiskefet* met een dopey neusstem. ‘Heb ik 1500 euro collegegeld betaald, zit ik op een bankje buiten te kijken naar wat er binnen gebeurt.’ Daarna ‘hoog bezoek’: filmmaker Mark de Cloe vertelt over zijn debuut *Het leven uit een dag*. Tussendoor veel humor met eigen gemaakte jingles, de vaste aankondiging dat volgende week sportpresentator en ‘grappige woordenverhaspelaar’ Humberto Tan live in de show komt en tot slot een

lijstje met jarigen: ‘Een bloemetje voor Fons Rademakers, hij is dood maar toch van harte gefeliciteerd.’

LAAGDREMPELIG

De *Martin & Pietershow*, onderdeel van de vereniging voor kunstzinnige studenten *Particolarte*, wil een springplank zijn voor aankomende artiesten, vertelt Martin even later. Pieter ‘doet’ spontaan een promo: ‘Ruwe diamanten, talenten in de dop, in welke vorm dan ook. Of je nu dicht, zingt of trompet speelt, je gaat shinen op de radio, voor vijfduizend luisteraars’. Lage drempel, hoog rendement kortom. Maar het moet vooral ook een programma met een vette knipoog zijn, vinden de makers. Met vaste typetjes als de dopey reporter dus, een stotterende nieuwslezer en een kokende Koos Alberts die pannen uit zijn handen laat vallen. Er wordt inmiddels samengewerkt met Crea's Open Podium, dat talenten doorstuurt. Ook is er de wens om samen met Toomler te vlammen on air. Deze eerste uitzending geeft een goede indruk van de opzet, al verloopt nog niet alles vlekkeloos. Tijdens het interview met zangeres Celine Cairo, die in de ‘kinder-schoenen van haar carrière staat’ en winnares is van de *Talent Night*, vallen bijna alle microfoons uit. De Amsterdamse cabaretier Johan van Gulik, bijgenaamd Johan de Gulle Likker en via *You Tube* bekend om zijn grap over Marokkaanse en Surinaamse duiven, is telefonisch onbereikbaar. Licht het nu aan de lijn naar buiten of niet, vraagt de niet zenuwachtig te krijgen technicus Nicoline Raatgever (22), bachelor psychobiologie en nu theaterschool, zich af. Dit gebeurde namelijk ook nogal eens bij *Radio Particolarte*, de voorloper van de *Martin & Pietershow*. Het wordt Pieter even te veel: ‘De eerste foc-king show, hoe kan ...’ Maar dat is na afloop allemaal

vergeten. Dat is iets mislukt hoort erbij, het is de kick van het radiomaken, vindt Martin: ‘Het moet in dat uur gebeuren. Je kunt niet even pauzeren als het fout gaat. Maar het kan heel intens zijn.’ Voor Pieter is ondanks de stress en radiokriebels een eigen radioprogramma een jongensdroom. ‘Vergelijk het met bij Ajax spelen, hoe vet is dat?’

AMSTERDAMS

Handelsmerk van de show is de vreemde mix van een studentikoos cultuurprogramma en de plat-Amsterdamse presentatie. Dat zijn ze verplicht tegenover Salto, een Amsterdamse omroep immers, vinden beiden. Martin: ‘Ons ideaal is een luchtig en gezellig programma voor studenten, maar waarvan ook Tante Riek in De Jordaan iets opsteekt.’ Het steekt Pieter dat er vooroordelen bestaan over volkse cultuur. ‘Veel mensen beseffen niet dat Johnny Jordaan veel poëtischer is dan Lange Frans. Het is volks dus zal het niks zijn.’ En het heeft ongetwijfeld ook met de afkomst van het tweetal te maken. De geboren Amsterdammers willen hun afkomst niet verloochenen. Kon je vroeger een Amsterdams accent beter maar snel afoeren, tegenwoordig ligt zoiets heel goed aan de universiteit, weet Pieter. ‘Het wordt gezellig gevonden en het is ook nog eens een chickiesmagneet.’ Gezellig zal het blijven tot de laatste minuut. Het afsluitende lied ‘Een reisje langs de Rijn’ van Willy en Willeke Alberti wordt uit volle borst door de presentatoren meegezongen. ‘Laatst trokken we uit de loterij een aardig prijsje...’ ●

De *Martin & Pietershow*, elke zaterdag van 13.00 tot 14.00 uur, op Amsterdam 106.8 FM, kabel 103.3 en via de website www.martinenpietershow.nl

ASVA cursusweek

26 - 30 oktober 2009

Waar liggen jouw interesses?

ASVA studentenunie

Webloggen

Tapcursus

Carrière begeleiding

Promotie

Naaiatelier

Massage

EHBO

Acquisitie

Photoshop

Time-management

Penningmeester

DJ cursus

Portrettekenen

Camera-acteren

Check your room

Mindmappen

Speedreaden

Jellinek

Yoga

Word/Excel

Buikdansen

Voorzitter

Tijdens de ASVA cursusweek kun je allerlei nuttige workshops volgen. De workshops duren ongeveer twee uur en kosten slechts €2,50 voor leden en €5,- voor niet-leden. We bieden ook cursussen die vooral interessant zijn voor besturen van verenigingen of voor studenten die een project willen opzetten. Voor meer informatie en om je in te schrijven ga je naar

weekgast

WEEK
41

Foto's: Bram Belloni

Joep Lange (1954) is hoogleraar inwendige geneeskunde en aidsexpert. Hij opende op 7 oktober het Amsterdam Institute for Global Health and Development, waarvan hij directeur is.

Maandag 5 oktober

Het komt nu wel heel snel dichterbij. Geheel tegen mijn natuur ben ik 'tijdig' begonnen om mijn presentaties voor te bereiden, maar blijkbaar kan ik mijn lot niet ontlopen. Door een acute heftige ziekte van het Zimbabweaanse vriendje van een van mijn dochters, die tijdelijk bij ons woont, en het feit dat mijn auto het zaterdagmiddag op de snelweg begaf, verliep het weekend anders dan ik me had voorgesteld. Er was niet echt veel tijd om nog eens rustig aan de presentaties te werken, dus dat moet vandaag gebeuren. De ochtend begint met het doornemen van het draaiboek voor de Lutherse Kerk met Louise Gunning, 'baas' van het AMC en decaan van de medische faculteit. Iedere keer als ik het programma op papier zie staan, ben ik weer ontroerd door de vele celebrities uit mijn wereld die van heinde en verre komen om de lancering van het instituut op te luisteren.

Dinsdag 6 oktober

Dag begonnen met verder schaven aan presentatie. Vervolgens opnames NOS Journaal voor morgen. Ze hebben ook bij een van onze partnerinstituten in Oeganda gefilmd. Daar ben ik heel blij mee, want met het hoofd van ons project daar, Elly Katabira, heb ik mijn eerste onderzoek in Afrika gedaan, in 1992. Hij is een van mijn helden (moedig, slim, welbespraakt, integer, wijs, geëngageerd en daadkrachtig) en zal er morgen tot mijn grote vreugde ook bij zijn. Het werken in Oeganda met de mensen van de Makerere Universiteit is sowieso een plezier; er zijn daar zo veel veelbelovende docenten en onderzoekers en ook zo veel veelbelovende jongeren, dat ik soms denk dat ik daar beter af zou zijn dan hier (oeps). Maar daarom gaan we van het AIGHD ook een 'werelduniversiteit'

maken, met uitwisseling van staf en studenten. Later op de dag een moment van gedwongen onthaasting, want anderhalf uur in de wachtkamer van een de poliklinieken van ons ziekenhuis gezeten. Ik kan inderdaad mijn lot niet ontlopen. Had gelukkig een boek bij me: *Gray's Anatomy* van de Engelse politieke filosoof John Gray. Vond het bijna jammer dat ik uiteindelijk toch aan de beurt was.

's Avonds leuk en lekker gegeten met Peter Piot, voormalig hoofd van UNAids, nu directeur van het Institute for Global Health van Imperial College, en zijn vriendin Heidi Larson. Veel plannen gemaakt voor de toekomst.

Woensdag 7 oktober

's Ochtends vroeg begonnen in Studio Desmet voor NOS radio. Daarna snel naar het AMC voor het Symposium Health and Development dat gehouden wordt ter gelegenheid van de opening van het AIGHD. Dit biedt een staalkaart van de activiteiten van de lokale deelnemende partijen: van 'discovery' tot biomedisch, sociaalwetenschappelijk en economisch onderzoek, tot financiering van gezondheidszorg, tot het leveren van gezondheidszorg in fragiele staten. Schitterend programma, hoge opkomst en veel tevreden gezichten. Het ging allemaal zo goed, dat ik merk dat de spanning van me af begint te glijden. Terwijl het echte werk nog moet beginnen, dat wil zeggen de officiële lancering in de Lutherse Kerk, met belangrijke sprekers en gasten uit binnen- en buitenland. Kan het niet laten in de tram nog even aan mijn presentatie te sleutelen en dan... kan ik mijn datastick niet meer openen. Gelukkig lukt het de IT-manager van de UvA wel. Dank, dank, dank. Nu gaat het echt beginnen. Mooie woorden van Burgemeester Cohen, gevolgd door een ontroerend introductiefilmpje van Jaap Goudsmit, zodat ik gedwongen word mijn neus te snuiten zodra ik het podium betreed. En dan de ene prachtige presentatie na de andere: Peter Piot, Helen Rees (uit Zuid-Afrika, die veel onderzoek doet naar hiv-preventie bij adolescenten), Michel Kazatchkine (Executive Director van het Global Fund), een paneldiscussie over Afrika, vriendelijke woorden namens minister Bert Koenders en de officiële opening door Prins Friso, die bewogen vertelt over zijn vaders liefde voor Afrika. 's Avonds tij-

dens het diner ook nog veel getuigenissen van waardering en affectie. Ik ga in opperste tevredenheid naar huis. Zo iets ga ik niet snel weer beleven.

Donderdag 8 oktober

Gelukkig zeer matig geweest met de drank gisteravond en een helder hoofd. Vandaag gevuld met afspraken met buitenlandse gasten die zijn achtergebleven. De eerste is Robin Gorna, de nieuwe directeur van de International Aids Society, die om advies komt vragen. Dan twee medewerkers van het Duke Global Health Institute, dat geleid wordt door Mike Merson, mijn vroegere baas bij de WHO. Daar was Mike gevreesd om zijn kritische instelling en neiging tot micromanagement (een hele overgang na het bevlogen leiderschap van Jonathan Mann), maar ik heb veel van hem geleerd. Tussendoor aantal interne vergaderingen over projecten en dan snel naar de stad om Helen Rees te zien. Alle verhalen van gisteren waren prachtig, maar dat van haar was het beste. En dat is eigenlijk altijd zo.

Vrijdag 9 oktober 2009

Dag begonnen met afhandelen e-mail en werken aan een grant die vandaag de deur uit moet. Dan naar Tropenmuseum Junior voor opening van Chinatentoonstelling. Eigenlijk geen tijd voor, maar er is hard aan gewerkt door een dierbare vriendin en die wil ik niet teleurstellen. Logistieke ramp: veel te veel mensen, lange wachttijden. Na een halfuur houd ik het voor gezien en spoed me naar het AMC voor aantal vergaderingen, over onze activiteiten in Mozambique en de allerbelangrijkste subsidieaanvraag van het jaar. Er was ook nog een subsidiemogelijkheid via DFID (Britse pendant van ons ministerie van Ontwikkelings samenwerking), die ik, gezien alle activiteiten rond de launch van het AIGHD, heb verwaarloosd. Nu blijkt dat de ontwikkelingseconomen van het Amsterdam Institute for International Development samen met mijn medewerkers, stug hebben doorgewerkt en er een bijna finale aanvraag klaarligt. Voor de zoveelste keer deze week ben ik ontroerd. Zo gaan we de oorlog wel winnen. ●

Volgende Weekgast: Jim Hoijer, student wijsbegeerte en opvarende van de Beagle

Foto: De Zonnefabriek

Computers op standby

Door Anne Koeleman

Sinds deze week is de UvA een CO₂-neutrale studiezaal rijker. Hoe is dit project ontstaan en wat betekent dat eigenlijk, CO₂-neutraal? Initiatiefnemers Ewoud de Kok en Gijs van der Poel over 'hun kindje'.

'De UvA heeft als eerste universiteit in Nederland een computerzaal zonder CO₂-uitstoot,' jubelden verschillende media de afgelopen weken. Dat is wel erg sterk uitgedrukt, want computers, lampen en ademende mensen blijven toch echt CO₂ uitstoten. Maar het klopt dat er behoorlijk wat energiebesparing is doorgevoerd in de grootste studiezaal van de UvA. Het sluisverbruik van computers is geminimaliseerd, er is energiezuinige verlichting geplaatst en er wordt stroom opgewekt door middel van zon en wind. De zaal is het project van econometriestudent Ewoud de Kok. Anderhalf jaar geleden won De Kok met zijn project de prijs voor 'Het Beste Idee' van de faculteit economie en bedrijfskunde. Het business plan komt neer op geldbesparing door verminderd energiegebruik. 'De grootste energiebesparing zit in

de computers. Als jij je computer niet gebruikt zet je hem gewoon niet aan' zegt De Kok. 'Klinkt logisch, maar het kostte ons anderhalf jaar om de UvA zover te krijgen het te doen.'

BUREAUCRATIE

Gijs van der Poel werd betrokken bij het project toen De Kok bij de studentenraad aan de bel trok, 'omdat die toch wat meer body hebben om een plan aan de man te brengen'. Het lobbyen is volgens Van der Poel vanwege de organisatiestructuur van de UvA erg lastig. 'Je hebt te maken met verschillende afdelingen. Een systeem dat de 9000 computers van de UvA na een bepaalde tijd op standby zet heeft veel beheer nodig, dus de ict-afdeling moet er tijd insteken. Maar de ict-afdeling betaalt de energierekening niet, van

de besparing zien ze niets terug.' De Kok en Van der Poel werkten zich 'veel sneller dan verwacht' door de bureaucratie heen. De Kok: 'We begonnen met praten met de mensen van de ict-afdeling en het Facilitair Centrum om het plan te introduceren en werkten ons omhoog tot we met het College van Bestuur aan tafel zaten. We hebben hen gevraagd om de nettowinst die we in vijftien jaar zouden verdienen met de besparingen, te investeren in de opwekking van energie. Toen kregen we het bedrag van tweehonderdduizend euro. Dat koppelden we weer terug naar de mensen op de werkvloer. Joeri Baas, student aan het Acta en "onze ict-expert", ontwikkelde met hen het PC Power Managementsysteem, het systeem dat computers snel op standby zet. Door problemen met het beheer is nog niet de hele UvA

‘Duurzaamheid zit nog steeds in het geitenwollensokkenhoekje’

De zonnepanelen op het dak van het B.C.P. Jansen Instituut. Op de achtergrond het Roeterseilandcomplex.

voorzien van het PC Power Managementsysteem, maar de UvA gaat het straks overal doorvoeren, inclusief de werkplekken. Daar gaan we denk ik wel twee ton op jaarbasis besparen.’

SMOKKELEN

De pilot is dus gerealiseerd. ‘We hebben nu een CO₂-neutrale studiezaal. Dat betekent dat we net zoveel energie verbruiken als we opwekken,’ zegt De Kok. ‘Het verbruik van CO₂ in de studiezaal op het Roeterseiland is meer dan gehalveerd met de nieuwe verlichting en het PC Power Managementsysteem. Verder wekken we energie op met behulp van zonnepanelen op het dak van de studiezaal van het B.C.P. Jansen Instituut en windmolens in het Science Park.’ Maar hoe weet je hoeveel energie verbruikt wordt? ‘Er zijn op het Roeterseilandcomplex één elektriciteitsmeter en één gasmeter. Het is heel moeilijk uit te rekenen wat de CO₂-uitstoot is in één studiezaal. We hebben uiteindelijk zelf door middel van steekproefmetingen een schatting gemaakt van het huidige gebruik en het verwachte toekomstige verbruik. Het duurde even, maar we hebben nu een redelijk goede schatting,’ zegt van der Poel.

‘Eigenlijk smokkelen we dit jaar wel iets met de compensatie van energie, want de windmolen komt

pas halverwege dit jaar op een nieuw gebouw te staan,’ zegt De Kok. ‘Het gebouw dat ik eerst op het oog had bleek namelijk een gebouw van natuurkundigen te zijn te zijn die trillingen meten. Ze kunnen daar zelfs trillingen van de Noordzee voelen, dus dat windmolentje op het dak bleek niet zo’n goed idee.’ Ook op een ander vlak hebben de jongens niet alles meegerekend, maar dan bewust. ‘Het vervaardigen van een zonnecel heeft zich pas na een aantal jaar energetisch terugverdiend,’ zegt De Kok. ‘Die jaren heb ik niet meegerekend. En de panelen komen uit Californië, de boottocht levert natuurlijk ook CO₂-uitstoot op. Als ik al die factoren had meegenomen dan duurde het terugverdienen van de CO₂ wel een jaar of drie. Als ik het model dan bij het College van Bestuur had neergelegd, was het er nooit doorheen gekomen.’

LINKS GELUL

De Kok wil in de toekomst verder met energiebesparing bij bedrijven. ‘We hebben nu bewezen dat het kan, op ditzelfde moment wordt er al bespaard. Toen ik mijn plan voorlegde dacht niemand dat het me zou lukken. Medewerkers twijfelden of het wel zin had om het te proberen. En de studenten keken me raar aan. Duurzaamheid zit nog steeds in het geitenwollensokkenhoekje, ondanks Al Gore. Maar ik ben van huis

uit idealistisch. Met het slagen van dit project willen we iedereen laten zien dat energiebesparing geen links gelul is, en ook geen tomatengooien. Het is gewoon business. Er kunnen tonnen verdiend worden als je energie bespaart.’ ●

Kijk voor meer info op [folia.nl/pagina/links en co2computer.nl](http://folia.nl/pagina/links-en-co2computer.nl)

Op maandag 12 oktober bracht Jacqueline Cramer, minister van Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer, een bezoek aan de UvA in het kader van haar Greenovator Tour. Tijdens dit bezoek opende zij officieel de CO₂-neutrale computerzaal op het Roeterseiland. De CO₂-neutrale computerzaal is met 250 computers de grootste computerzaal van de UvA. TI-energiespaarlampen en besparende computerinstellingen halveren de energiebehoefte van de zaal met meer dan de helft. Windturbines op het Science Park en zonnepanelen op het Roeterseiland wekken de overige energie op. Het College van Bestuur investeerde ruim tweehonderdduizend euro. Naar verwachting is die investering na vijftien jaar terugverdiend.

Brain

Door Dirk Wolthekker

Hij studeerde communicatiewetenschap, maar was toen eigenlijk al muzikant. Dat bleef hij: Gertjan – Brainpower – Mulder.

Het is niet gemakkelijk om hiphopmuzikant Brainpower – in het dagelijks leven Gertjan Mulder – bij de les te houden tijdens een interview over zijn studententijd aan de UvA. Niet dat hij niet wil praten, integendeel. Maar het gesprek over collegezalen, docenten, tentamens en wetenschap komt eigenlijk steeds weer terug bij de muziek. ‘Studeren was een smoesje om maar in Amsterdam te kunnen zijn. Ik ben opgegroeid in Alphen aan de Rijn, maar in Amsterdam, daar moest je zijn. Daar verzamelde de creatieve klasse zich. En nog steeds. Ik ben ijverig, studeerde hard, maar het was toen al vooral “Me & my Music.” Muziek is als ademen. Muziek is mijn ware liefde. Daarom heb ik er nu bewust voor gekozen single te zijn. Ik wil al mijn tijd en energie in de muziek steken. Muziek is een obsessie voor mij. Maar als je succes wilt hebben, moet je geobsedeerd zijn door je eigen creativiteit.’

Gertjan Mulder (1975) is een gepassioneerde muzikant. Onder de naam Brainpower heeft hij al meer dan tien jaar een gevestigde naam in de Nederlandse hiphop- en rapwereld. ‘Met “brain” wil ik aangeven een analytisch mens te zijn, en met “power” het gevoel.’ De rapper is veelzijdig onderscheiden met onder meer vier TMF Awards en een Edison, hij werkte samen met Doe Maar en Freek de Jonge en is de bestverkochte Nederlandstalige solorapper. Met zijn vaste dj TLM – ‘mijn soulmate’ – toert hij momenteel langs Nederlandse theaters, waar ze een show maken rond hun Greatest Hits-album *Mijn Manier*. ‘Ik wil communiceren via muziek. Daarom ben ik misschien ook communicatiewetenschap gaan studeren. Muziekwetenschap heb ik nooit overwogen. Ik wil zelf muziek maken. Muziek is een manier van leven, een gevoel. Dat heeft niets met wetenschap te maken.

Muziek is van jongs af aan in mijn leven geweest. Mijn vader speelde piano, ik zelf ook. Mijn ouders waren heel open minded; alle soorten muziek waren bij ons thuis te horen. Van reggae tot funk en jazz, van R&B tot soul en pop, van the Beatles tot Bob Marley, David Bowie en Prince, maar ook muziek van Erik Satie. Ik geloof dat je je moet laten inspireren door zo veel

mogelijk verschillende muziekgenres. Niet dat ik alles mooi vind, maar er is weinig wat ik niet mooi vind. De rap is echt mijn outlet. Wat ik zo mooi vind aan de rap en de hiphop is de kracht van de combinatie van ritmiek en taal.

Toen ik met hiphop begon was ik een jaar of vijftien. Blank zijn in de zwarte hiphopwereld was niet gemakkelijk, maar nooit zo moeilijk als zwart zijn in een blanke wereld. Ik hoorde geregeld dat ik “wel goed” was “voor een blanke man”. Dat inspireerde enorm om ermee door te gaan, al was de hiphop aanvankelijk vooral underground. Mijn eerste successen als muzikant vielen samen met mijn studietijd, midden jaren negentig. Communicatiewetenschap bestond voor een groot deel uit zelfstudie. We hadden meestal vijf tot tien uur college per week, dus ik had veel tijd over om me bezig te houden met “mijn” ambacht. Met andere muzikanteliefhebbers en muzikanten bracht ik uren door in platenzaken als Rhythm Import, Soul Food, Dance Tracks, Back Beat en Fat Beats. Vooral die laatste winkel haalde hiphopvinyl

rechtstreeks uit New York. We praatten in die zaken uren over hiphop, rappen, demo’s, teksten van andere rappers – het waren creatieve cultbijeekkomsten. Die vonden ook geregeld plaats bij mij thuis. Mijn huis werd een uitvalsbasis voor muzikanten. Ik ging thuis ook steeds meer muziek maken, dus studeren deed ik vooral op de UB. Ik heb goede herinneringen aan docent Aart Velthuijsen. Dat vond ik een heel inspirerende figuur. Hij had een aparte manier van lesgeven: je mocht absoluut geen taalfouten maken en hij had een soort sarcastische humor, die bij mij heel motiverend werkte. Je mocht in werkgroepen ook teksten schrijven in rijmvorm. Niettemin zou ik nu niets met de wetenschap willen doen. Daarvoor ben ik nu veel te veel bezig met het maken van creatieve dingen. Maar zeg nooit nooit.’ ●

Volgende week verschijnt het Greatest Hits-album *Mijn Manier*. Op 14 november treedt Brainpower op in De Kleine Komedie, op 20 november in De Meervaart.

Gertjan Mulder/Brainpower

Foto: Bob Bronshoff

dijkgraaf & fresco

Stadsleven

Als twee razende reporters hebben uw beide columnisten zich tegelijkertijd naar China begeven – collega Dijkgraaf heeft al in een vorige Folia verslag gedaan van zijn bezoek aan onbekende miljoenensteden. Zelf was ik in Shanghai, twintig miljoen inwoners, een stad die ik voor het eerst bezocht in 1989, vlak na de gebeurtenissen op het Plein van de Hemelse Vrede. Ik kan me de eerste aanblik nog levendig herinneren, 's ochtends om vijf uur, toen de trein uit het binnenland aankwam. Overal brandden kleine lampjes en door de deuren kon je werkplaatsen zien met open vuren en lawaaïge machines. In de straten was het een drukte van belang, de nachtploegen gingen naar huis en de dagploegen traden aan. Iedereen leek gekleed in een blauwe jasje met Maokraag, voor mannen en vrouwen identiek, en de laatsten waren soms alleen te herkennen aan hun lange gevlochten haar. Ze liepen en fietsten in grote drommen, acht of tien op een rij, een indrukwekkend, onstuitbaar leger van arbeidskrachten. Toen, vlak na de gebeurtenissen in Beijing, overheersten angst voor toenemende repressie en bezorgdheid over de toekomst van China. Collega's van mij schreven rapporten waaruit zou blijken dat China in 2000 onmogelijk zijn bevolking zou kunnen voeden.

We weten hoe anders het is gelopen en hoe zeer de wereld nu verwachtingsvol naar China kijkt. Ook al zijn op veel plaatsen de arbeidsomstandigheden en de milieuschade nog steeds zeer zorgwekkend, niemand zal de geweldige vooruitgang ontkennen. Wie nu in Shanghai loopt, ziet niet alleen moderne hoogbouw en westerse kleding, maar ook stromen van auto's en brommers, snelwegen in een drielagige klaverbladstructuur en zes metrolijnen en 120 stations in aanbouw (die, let op Amsterdammers, binnen 12 maanden klaar zullen zijn). De vervuilende fabrieken en de stank zijn teruggedrongen naar de buitenwijken, en er worden steeds strengere normen opgelegd door de overheid – net zoals dat in Europa in de loop van de twintigste eeuw gebeurde. Het opvallendste wordt de convergentie van de geschiedenis nog gedemonstreerd in de aanwezigheid van café's en terrasjes waar de jonge, nieuwe rijken van hun cappuccino snoepen. Zal Shanghai dus ooit net als Amsterdam worden, waar op ieder moment van de dag het aantal mensen dat niet werkt maar loopt te flaneren, het aantal werkenden lijkt te overtreffen? Ik weet het niet, maar aan mijn Chinese gesprekspartners te oordelen, zouden zij dat als de ultieme decadentie ervaren. Er is immers nog zo veel te doen!

Louise O. Fresco is universiteitshoogleraar duurzame ontwikkeling.

Zweeds kruiswoordraadsel

Alexander (D66) holistische stroming	Agnes (SP)	Rita (TON) Japans bordspel	vurige bewonderaars	Femke (Groen Links)	Jan-Peter (CDA) nikkel	Franse N.V.
↓	10	↓	vrucht	↓	↓	4
injectie (drugs)	type schaat-sen Ministerie	↓	↓	kleur	5	↓
↓ 6	↓	agrariër	vogel	dun	↓	↓
technische commissie beurs-index	1	Wouter ... (PvdA) de jongeren	7	met klei bestrijken Arie ... (Chr.Unie)	denkwijze	thans
↓	↓	↓	8	spijslijst	↓	↓
reuk-water	eiken-schors edel (samen-trekking)	↓	slinger-plant	11	↓	gehoor- orgaan
↓	12	↓	hemel- lichaam	in nader overleg dieren- geluid	↓	↓
Geert (PVV)	landbouw werktuig	alstublieft	slee	halfbloed	3	↓
↓	↓	↓	2	jacht- vliegtuig	↓	9

© gossepuzzels baambrugge 2009

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	
---	---	---	---	---	---	---	---	---	----	----	----	--

Helemaal ingevuld? Mail de oplossing (o.v.v. naam en huisadres) uiterlijk dinsdag 20 oktober naar mededelingen@folia.uva.nl en maak kans op twee toegangskaartjes voor bioscoop Kriterion, www.kriterion.nl.

KRITERION

